

Hrvatska riječ

Informativno-politički tjednik, izlazio od 1945. do 1956., obnovljen 2003.

Subotica, 21. veljače 2003. Cijena 20 dinara, izlazi petkom

Broj 4

Hrvatski razredi:

Potrebne knjige i učitelji

Intervju:
mr. Bela
Tonković

TippNet Internet

www.tippnet.co.yu

- Brz i pouzdan pristup Internetu za tvrtke i pojedinačne korisnike
- Izrada web-prezentacija
- Prodaja računara i računarske opreme
- Prodaja licenciranih softvera
- Projektovanje, instalacija i održavanje lokalnih i Internet mreža
- Pojedinačni i kolektivni informatički tečaji
- Izrada knjigovodstvenih i drugih softvera
- Bogat izbor informatičke stručne literature
- Prodaja univerzalnih daljinskih upravljača
- Prodaja sistema za glasanje "Mikrovoks"

Najkompletnija informatička paleta u Subotici, sa stručnom podrškom na srpskom i mađarskom jeziku i sa stalnim dežurstvom!

Braće Jugovića 5. Subotica Tel. (024) 555-765 e-mail: support@tippnet.co.yu **tippNet** System

SuOnline.NET

Vaš Internet provajder

JER KVALITET JE IPAK BITAN!

Trg Cara Jovana Nenada 15, Subotica
Tel: (024) 559 - 200, Fax: (024) 553 - 365

Blue Spot

Računari i informatički inženjering

Nade Dimić 21 Subotica

Tel/fax +381 24 555 158 mob.+381 63 547 533

E-mail > bluespot@subotica.com

ovlašteni distributer poslovno knjigovodstvenog programskog paketa **Blue Soft 99**

Vesela Laloš i Zvonko Sarić
**Udžbenika nema, kadrovi
neizvjesni**.....6,7

Optužnica protiv Šešelja
**Otvoreno o zločinima u
Vojvodini**.....8,9

Ivan Torov
Od slave do buncanja.....11

Intervju
mr. Bela Tonković.....12-14

Goran Milić
Hoće li nas Europa?.....15

Mini intervju
Janica Kostelić.....31

IMPRESSUM

OSNIVAČ: Skupština Autonomne Pokrajine
Vojvodine

IZDAVAČ: Novinsko - izdavačka ustanova
»Hrvatska riječ«, Subotica, Preradovićeve 4

UPRAVNI ODBOR: Tomislav Žigmanov
(predsjednik), dr. Slaven Bačić, Milan Ercegovac,
Kalman Kuntić, Marija Lovrić, Svetislav Milanković,
Slavica Peić, Stipan Stipić, mr. Bela Tonković

V. D. DIREKTORA I V. D. GLAVNOG I
ODGOVORNOG UREDNIKA: Zvonimir Perušić

REDAKCIJA: Dušica Dulić, Vesela Laloš, Nikola
Perušić, Dražen Prčić, Zlatko Romić, Zvonko Sarić,
Robert G. Tilly

TEHNIČKI UREDNIK: Boris Cupać

TAJNICA REDAKCIJE: Zorica Tikvicki

TELEFON: ++381 24/55-33-55
++381 24/21-414

ŽIRO RAČUN: 355-1023208-69

E-MAIL: hrvatska.rjec@suonline.net

WEB: www.hrvatskarijec.co.yu

OMOT: Wizart Dizajn: Drago Poljaković,
Lajoš Matejka

TISAK: »Dnevnik« Holding sa p.o. Novi Sad,
»Dnevnik« - Štamparija

List je registriran kod Sekretarijata za informiranje
Skupštine AP Vojvodine pod rednim brojem 73

Tajne razmjene

O bjelodanjivanjem haaške optužnice protiv dr. Vojislava Šešelja, prvi puta u kontekst balkanskih ratova i ratnih zločina službeno je uvrštena i Vojvodina, sjeverna srpska pokrajina, ili kapija Srbije ka Europi, kako kome drago. Krug započet vrućeg ljeta 1988. događanjem naroda na ulicama vojvođanskih gradova polako se, eto, zatvara. I na početku i na kraju toga puta, isti akter, dr. Šešelj, onomad prilično vitki mladi disident (?) i predvodnik mitingaških kolona, zatim uniformirani i za slikanje raspoloženi časnik pod premalim šljemom, političar na vlasti, državnik, te vlasnik najveće oporbene stranke u Srbiji. Dragovoljno ili spektakularno, »crveni vojvoda«, kako su ga svakako ne iz milošte protivnici zvali, odlazi put nizozemske prijestonice.

A iz Vojvodine su, u međuvremenu, tražeći svoj komad životnog prostora, u strahu ili pod pritiskom, put Hrvatske otišli deseci tisuća ljudi, bez novinara i javnosti, tajno, mnogi i ne znajući gdje su te razne virovitice u koje ih se razmjenjuje. Takvih je slika, da se razumijemo, u to vrijeme bilo na svim stranama po Hrvatskoj i Bosni i Hercegovini, ali se samo o vojvođanskim izbjeglicama šutjelo, samo se njima nisu naslađivali pasionirani gledatelji tv klaničnih programa.

Nedavno mi je jedan od mogućih haaških svjedoka, Nenad Čanak, rekao da mi, na sjeveru Vojvodine, u gradovima, ne možemo niti pretpostaviti što se tih ratnih godina po vojvođanskom dijelu Srijema Hrvatima događalo. Da ih se ubijalo, pljačkalo, premlačivalo, protjerivalo, te da su samo najsretniji, ili najluđi, uspjeli opstati. A jedan od njih, i sam nesvjestan u koju od ove dvije kategorije spada, prije tjedan dana mi je povjerio: nije važno što će u »Hrvatskoj riječi« pisati, važno je da se ona pojavi na kiosku u mom selu, da konačno opet povjerujemo da smo živi.

Velika pomjeranja naroda, cinično dogovarana između njihovih vođa, sada su povijest. Vrijeme je da se račun plati. Na svim bratskoratujućim stranama. Možda inkasant na haaškom naplatnom punktu i nije najbolji, ali je očito za sada jedini.

TJEDNIK

ČETVRTAK, 13.2.

Solana osudio
nasilje ekstremista na jugu Srbije

NEDJELJA, 16.2.

Arifi:
Ne znam ništa o kidnaperima

PETAK, 14.2.

Potvrđena optužnica
protiv Šešelja

PONEDJELJAK, 17.2.

Kala del Ponte u Beogradu

UTORAK, 18.2.

Uhićeni Albanci prebačeni u Haag

SUBOTA, 15.2.

Čović: Postoje najave
kidnapovanja građana

SRIJEDA, 19.2.

Zamrznuta pomoć SAD
Srbiji

ZALUTALI U VJERU

Svaki katolik koji je u nedavnom susretu Ivana Pavla II. s episkopatom Srpske pravoslavne crkve gledao beskoristan događaj, morao bi se iskreno upitati nije li možda pripadnik pogrešne vjere i tako pronaći put u »ksenofobičniju« vjersku zajednicu. **Pavle Primorac, katolički publicist i svećenik**, »Vjesnik«, 15. veljače 2003.

METASTAZA

Thompsonov koncert za onkologiju u Splitu je borba protiv opake bolesti širenjem još opakije. **Zoran Ferić, književnik i kolumnist**, »Nacional«, 12. veljače 2003.

DUBROVAČKA SJENA

Ako razmislim o Đukanoviću iz vremena 1991, vremena dubrovačkog ratišta, onda sam veoma začuđen da on nekome spočitava nacionalizam. S druge strane, iza reformskog kursa ponekad se krije mnogo štošta. Kriju se i cigarete, i trgovina ljudima, korupcija, na čudan način nabavljani avioni, mnogo toga drugog u inače siromašnoj Crnoj Gori. Ako su to reforme, onda ja ne bih voleo da budem na takvom reformskom kursu. **Vojislav Koštunica, predsjednik DSS-a**, »Vreme«, 13. veljače 2003.

PRERANO O INTERNACIONALIZACIJI

Mislim da su eventualni pokušaji internacionalizacije vojvođanskog pitanja u ovom trenutku preuranjeni. Naime, status Vojvodine prevashodno treba da se reši dogovorno između Srbije i Vojvodine. Međutim, ako se taj dogovor bude odlagao, ili ako u kasnijoj fazi ustavnih promena u Srbiji ne bude spremnosti za dogovor, onda pitanje položaja Vojvodine svakako treba internacionalizovati. Vojvodina itekako zaslužuje visoki stepen autonomije u okviru Srbije i ukoliko takvo rešenje

bude postignuto u novom ustavu Srbije i osnovnom zakonu Pokrajine, onda će i internacionalizacija biti nepotrebna. **József Kasza, potpredsjednik Vlade RS**, »Dnevnik«, 16. veljače 2003.

EUROPSKO DISANJE

Sad se uglavnom objedinjuje katolička i protestantska Europa, ako u tim terminima govorimo. A što je s pravoslavnom Europom? Hoćemo li se složiti da su granice Europe prema Istoku tu gdje su danas? Mi katolici se s tim ne možemo složiti - Sveti Otac stalno govori da Europa ima dva plućna krila i da ona trebaju skladno disati. **Nadbiskup riječki msgr. dr. Ivan Devčić**, »Novi list«, 16. veljače 2003.

ETNIČKI INŽENJERING

Rezultati popisa govore da Vojvodina jeste ostala multietnička pokrajina, ali istovremeno nije ostala imuna na ideje tvoraca »etničkog inženjeringa«. Mnogi od njih su u Hagu, pojedini se skrivaju po šumama i gorama, neki su pokojni, neki su posenilili, ali njihovo delo nastavlja nesmetano da živi. Uz regrutovanje novih kadrova, čija mržnja i dalje ima oblike organizovanog delovanja, a uz prećutnu saglasnost nadležnih državnih organa. **Dinko Gruhonjić**, »Bulevar«, 24. siječnja 2003.

»STONES« - PLAGIJATORI

Da budem jasan, pesme Stonsa pevane su na rumunskom, nemačkom, pa što ih Srbin kao ja ne bi bio sposoban pevati?...Ta pesma ima mnogo elemenata našeg folklora, mada to možda zvuči čudno. Njene harmonske rezolucije su

veoma bliske našima, tako da bi se moglo reći da su nas Stonsi opljačkali. **Dragan Kojić Keba, narodni pjevač**, »Barske novine«, 7. veljače 2003.

ARSENOVA RATNA POSTIGNUĆA

Gabi i ja smo opsluživali sve što je hrvatska domovina od nas tražila. Rat je otišao u kurac krasni i sad ćemo moći normalno živjeti. **Arsen Dedić, hrvatski šansonjer i pjesnik**, »BARS«, 1. veljače 2003.

PIVSKI FLAŠISTI

Ovo je hrvatska zemlja i vi islamisti morate otići odavde. N. N. (1939), hrvatske nacionalnosti, nakon što nije uspio praznom pivskom bocom pogoditi u glavu bošnjačkoga člana Predsjedništva BiH Sulejmana Tihića prigodom njegovoga posjeta Banjoj Luci, »Patriot«, 11. veljače 2003.

SRBIJA & CRNA GORA & TD.

Ako može Trinidad i Tobago, ako može Ilj i Petrov, ako može Ortega i Gaset, što ne bi mogla Srbija i Crna Gora? **Mihal Ramač**, »Danas«, 6. veljače 2003.

NEINFORMIRANI MESIĆ

Mesić očito nije računao s tim da je Srbija rastezljiv pojam i da ona u nekim glavama seže do Karlobaga, Karlovca i Virovitice. »Feral

Tribune«, u svezi prepucavanja Mesića

Dujizmi

///Kad prilažete priloge, gledajte da manje zveče

///Ako budemo slijedili trag prošlosti, izgubit ćemo se

///Dok se budemo saginjali, oni će nas nasamariti

///Uspjeh preko noći traje dok svane dan

Dujo Runje

Pokrajinski ombudsman

Branitelj građanskih prava

Piše:
dr. Slobodan
Beljanski

U nordijskim zemljama i Portugalu ombudsman, u Španjolskoj narodni branitelj, u Francuskoj medijator, u Velikoj Britaniji parlamentarni komesar, u Hrvatskoj pučki pravobranitelj, u Mađarskoj parlamentarni predstavnik, u Sloveniji zaštitnik ljudskih prava, u Poljskoj pravobranitelj prava građana, u Moldaviji parlamentarni advokat, u Rumunjskoj narodni advokat.

Koristeći se ovlaštenjem iz članka 56. Zakona o utvrđivanju određenih nadležnosti autonomne pokrajine (tzv. omnibus - zakon), ali i Preporukom Komiteta ministara Vijeća Europe [R (85)13 iz 1985. godine] o tome da se, osim na nacionalnoj, ombudsman osniva i na regionalnoj i lokalnoj razini, - Skupština Autonomne pokrajine Vojvodine donijela je 23. prosinca 2002. godine Odluku o Pokrajinskom ombudsmanu.

Od kada joj je 1990. godine ukinuta zakonodavna nadležnost, ova odluka, po svemu sudeći, u sadašnjoj krnjoj i nadam se samo privremeno disfunkcionalnoj pokrajinskoj reglamentaciji, predstavlja najznačajniji akt. Njegov značaj ima i materijalno - pravnu i političku dimenziju. S jedne strane, Odluka o Pokrajinskom ombudsmanu ima sve osobine zakona, i to ne ma kakvog zakona nego zakona koji se tiče ustavno - pravne materije. S druge strane, Vojvodina je pokazala spremnost institucionalizirati kontrolu u primjeni i ostvarenju ljudskih prava, i odvažnost da vlastite ekspoziture političke moći, u koje prije svega ubrajamo izvršnu vlast, rad organa uprave i javnih službi, podvrgne nadzoru nezavisnog i samostalnog autoriteta.

Donošenjem i sprovođenjem ove odluke, Vojvodina će se u našoj državi prva priključiti čitavom nizu zemalja, kako onih s respektabilnom pravnom tradicijom i demokracijom, tako i onih u tranziciji, koje već imaju ustanove istog tipa, bilo da su ove organizirane kao kolegijalna tijela (komisije, odbori, narodna pravobranilaštva), bilo da su ustanovljene kao inokosni reprezenti, nazivani ombudsman (nordijske zemlje, zemlje sjeverne Europe, Portugal), narodni branilac (Španjolska), medijator (Francuska),

parlamentarni komesar (V. Britanija), pučki pravobranitelj (Hrvatska), parlamentarni predstavnik (Mađarska), zaštitnik ljudskih prava (Slovenija), pravobranilac prava građana (Poljska), parlamentarni odvjetnik (Moldva), ili narodni odvjetnik (Rumunjska).

Do 8. travnja 2003. godine Skupština APV će, na prijedlog najmanje 30 zastupnika ili skupštinskog odbora za pitanja organizacije i rada uprave, dvotrećinskom većinom ukupnog broja zastupnika, izabrati ombudsmana. Ombudsman će imati pet zamjenika, od kojih tri specijalizirana: za prava nacionalnih manjina, za prava djeteta i za ravnopravnost spolova.

Za ombudsmana može biti birano lice koje je po pravilu diplomirani pravnik, ali u svakom slučaju osoba istaknutih stručnih sposobnosti i visokog moralnog integriteta, s najmanje 7 godina radnog iskustva u oblasti ljudskih prava, uprave ili pravosuđa. Da bi se osigurala njegova autonomija, za ombudsmana ne može biti izabrano lice koje je u razdoblju od 12 mjeseci prije izbora bilo općinski ili pokrajinski dužnosnik, direktor službe, inspektor ili načelnik uprave. Iz istih razloga, ombudsman ne može biti član političke partije, organizacije ili sindikata, niti član upravnih i nadzornih odbora poduzeća i ustanova.

U domenu ljudskih prava, ombudsman će, među ostalim, kontrolirati zakonitost, cjelishodnost i učinkovitost postupanja pokrajinskih i općinskih organa uprave, pratiti primjenu međunarodnih standarda, primati i ispitivati predstavke, posredovati u mirnom rješavanju sporova, inicirati pokretanje kaznenih i disciplinskih postupaka i postupaka pred Ustavnim sudom, predlagati donošenje novih propisa, orga-

nizirati edukaciju i informiranje javnosti, i jednom godišnje Skupštini podnositi izvješće o svojim aktivnostima, stanju ljudskih prava i o pravnoj sigurnosti u Pokrajini.

Od prvorazrednog je značaja da se ombudsmanu garantira nezavisnost i samostalnost, da uživa imunitet, da je zabranjen svaki utjecaj na njegov rad i njegovo postupanje i da ima široka prava da traži i dobije od organa uprave obavještenja, spise, isprave i podatke.

Razumije se da će ovako dobro zamišljenom ombudsmanu priličan problem predstavljati ukrštanje nadležnosti republičkih zakona i organa, s jedne strane, i pokrajinskih i općinskih propisa i organa, s druge strane. Stanje ljudskih prava i pravna sigurnost u Pokrajini još uvijek najvećoj mjeri zavise od republičkih zakona i hijerarhijski organiziranih i detaširanih republičkih upravnih organa.

Prvu probu volje tvoraca našeg ombudsmana neće predstavljati njegov rad, nego njegov izbor. Hoće li, odista, političke stranke, koje imaju potrebnu parlamentarnu većinu, pokazati volju izabrati takvu osobu kakvoj se, u pogledu stručnih sposobnosti i moralnog integriteta, Odlukom o Pokrajinskom ombudsmanu pridaju gotovo idealne osobine? Ili će one već izborom osigurati zaštitu od nepoželjnog uplitanja u političke interese i rezervirati napisano pravo da iziskuju konformizam, kompromise, spremnost na kolaboraciju, »previde«, prešutkivanja, selektivnu zainteresiranost ili naprosto inertnost ombudsmana?

Iako za dobrog poznavaoa priliaka odgovor na ova pitanja nije nemoguće dati odmah nakon izbora, ipak će rad ombudsmana i odnos prema ombudsmanu obilježiti prave namjere njegovog

Prva godina nastave na hrvatskom jeziku u Subotici, Tavankutu, Đurđinu i Maloj Bosni

Udžbenika nema, kadrovi neizvjesni

*Entuzijazam s malo pokrića * Ni matična ni domicilna država nisu odgovorile očekivanjima*

Pišu: Vesela Laloš i Zvonko Sarić

Hrvati koji žive u SCG zajednici, dojučerašnjoj Jugoslaviji, prvi puta su tek Zakonom o zaštiti sloboda i prava nacionalnih manjina, usvojenim u veljači 2002. godine, dobili prostor realizirati jedno od svojih temeljnih manjinskih prava, a koje se tiču obrazovanja na materinskom jeziku. S jeseni iste godine formirana su i prva odjeljenja, te je ovo pravo dobilo i svoju praktičnu potvrdu, moglo bi se reći nakon više desetljeća ne baš uspješnih pokušaja, traženja i inzistiranja da se dođe do hrvatskih škola. Iako se u oblasti kulture i naklade hrvatska zajednica uspjela izboriti za pojedine institucije, obrazovanje je desetljećima ostajalo slaba točka u brizi za nacionalni identitet. Poznato je da su samo nakratko, tijekom pedesetih, postojala odjeljenja na hrvatskom jeziku u srednjim školama. Kraj dvadesetog stoljeća obilježen je još većim beznađem u tom pogledu, iako su iz same subotičke općine upućivani konkretni zahtjevi tadašnjem ministarstvu prosvjete za organiziranjem nastave na hrvatskom. Odgovora na to nije bilo. Inicijative su ponovo oživjele nakon listopada 2000. godine kada su se stvorili i realni uvjeti za konačan korak naprijed.

NITI KATEDRE, NITI LEKTORATA: Stvaranjem zakonskoga okvira u subotičkoj općini je, dakle,

ZVONKO SARIĆ

Tavankutski đaci u hrvatskom razredu

početkom ove školske godine formirano nekoliko odjeljenja prvih razreda - u Subotici, Tavankutu, Đurđinu i Maloj Bosni. Međutim, nastava se odvija uz mnogo više problema nego što se moglo realno očekivati u postojećim uvjetima. Prije svega, problem stvaraju udžbenici kojih još uvijek nema, bar ne iz većine predmeta. Sa zakašnjenjem se uspjela osigurati nabavka udžbenika za hrvatski

jezik i matematiku iz Hrvatske, uz odobrenje republičkog Ministarstva prosvjete, ali je ostao neriješen problem s udžbenikom upoznavanje prirode i društva, kojeg đaci i dalje nemaju. Za narednu godinu, obećano je, svi će udžbenici biti prevedeni, a zadaću je na sebe preuzeo Zavod za izdavanje udžbenika. Kalman Kuntić, direktor osnovne škole »Matija Gubec« u Tavankutu, napominje da bi uz to trebalo obratiti pažnju na izradu planova i programa odjeljenjske nastave, jer od ove godine počinje reforma osnovnog obrazovanja s čime udžbenici moraju biti usklađeni. Rješenje pitanja udžbenika prevodenjem postojećih, prije svega iz matematike i upoznavanje prirode i društva, trebalo bi biti dopunjeno nalaženjem autora koji će napraviti (nove) udžbenike hrvatskog jezika za I. i II. razred. Također, kadrovi koji su sada osigurani, mogu biti deficitarni već u narednim godinama.

»O kadrovim je teško govoriti iz prostog razloga što je pretpostavka da će broj odjeljenja i dalje biti mali, tako da se

Nedovoljna »senzibiliranost« državnih instanci

Ove godine za pripremu upisa učenika u odjeljenja na hrvatskom jeziku, što je za sve bilo novo iskustvo, jednostavno nije bilo dovoljno vremena, te je upisan manji broj od očekivanog, a završilo se samo na prvim razredima.

Razlog za to je po svemu sudeći u slaboj pripremljenosti čitave akcije, ali i u djelomičnoj uzdržanosti roditelja da upišu svoju djecu u razrede na hrvatskom jeziku, u strahu od nepriznavanja takvih diploma, što je opet direktna posljedica nedovoljne informiranosti građana. Bilo je uz to i određenih opstrukcija, pa i dezinformacija oko koncepta same nastave, što se može pripisati i nedovoljnoj organiziranosti državnih institucija u pripremi za početak nastave. Oni koji bi trebalo da brinu o upisu učenika jednostavno se nisu u dovoljnoj mjeri angažirali na tome, a problem je i u »nedovoljnoj senzibiliranosti« tih službenika.

MIHALY NOVAK

osnovnoj školi u Tavankutu, u odjeljenju koje broji 14 učenika, o svom iskustvu kaže: »Djeca su naučila čitati i pisati, ali bi bilo dobro da imaju i lektiru na hrvatskom jeziku. Za sada se snalazimo kako znamo i umijemo, koristeći se raznim časopisima za djecu primjerenim njihovom uzrastu. Iako su uvjeti za rad minimalni, roditelji su za sada zadovoljni činjenicom da djeca mogu pohađati nastavu na materinskom jeziku. Ovo je prilika koju treba iskoristiti kako bi Hrvati mogli i dalje ostvarivati svoja prava na obrazovanje«, kaže Marica Skenderović, izražavajući nadu da će se hrvatska zajednica više brinuti o tom pitanju.

Ljiljana Dulić, direktorica Osnovne škole »Vladimir Nazor« u Đurđinu, također podsjeća na kašnjenje udžbenika, iako je bilo obećano da će stići na vrijeme, što je jedan od glavnih preduvjeta za normalno odvijanje nastave na hrvatskom. »Netko bi se trebao pobrinuti i za nastavna sredstva kao što su zidne slovarice, slikovnice, dječje pjesmice i video kasete za nastavu«, podsjeća direktorica Dulić.

Učiteljica Verica Farkaš, koja vodi odjeljenje na hrvatskom jeziku u ovoj školi, sa 16 učenika, kaže da uvođenje nastave na hrvatskom ne karakterizira samo problem nedostatka udžbenika. »Postoji i mnogo entuzijazma, kao i zadovoljstvo roditelja što im djeca pohađaju nastavu na materinskom jeziku, što je važno za sve nas«, ističe ona.

Ipak, moramo napomenuti da i pored dogovora, ni jedan od roditelja nije došao na zakazani razgovor o tome koliko su zadovoljni samom nastavom. Verica Farkaš također je iznijela malu ogradu, ocjenjujući da je realiziranje obrazovanja na hrvatskom jeziku počelo s mnogo elana, ali da taj elan sada malo splašnja, te da je za sve potrebna veća skrb o tom pitanju od strane nadležnih.

»Naša zajednica ima određene predstavnike u Pokrajini i Općini, ima puno institucija i organizacija, ali se pitanja obrazovanja i udžbenika ne javljaju na dnevnom redu«, zapisao je Dujo Runje, dopredsjednik Hrvatskog akademskog društva, u svom tekstu za jedan od prethodnih brojeva »Hrvatske riječi«. »Mora se reći da smo od matične države očekivali više, snažnije i jasnije. Dana obećanja padaju u sjenu zaborava. Sa strane domicilne države stanje je još i gore. Ovdje imamo lijep primjer sofisticiranog kršenja zakona. Nitko nije rekao ne može, neće biti ili slično, ali se vrijeme vuče u nedogled, što može imati dalekosežne implikacije. Polako se gubi povjerenje u namjeru države da ostvari proklamirano. Ni najbolji zakoni koji se ne primjenjuju ne vrijede. Elan učitelja opada, djeca se snalaze na razne načine. Druge neophodne akcije kasne. Novci ne mogu i ne smiju biti opravdanje. Svako pravo ima svoju obvezu. Što će onda biti naredne školske godine kada bude trebalo prevesti sve udžbenike na hrvatski jezik? Što će biti ako se bude prijavio određen broj učenika za peti razred na hrvatskom jeziku? Kada će na dnevni red doći pitanja lektorata? Sve ovo je lakmus papir za mnogo značajnija pitanja. Ako se ovo ne može realizirati, teško da će biti išta od ostalih prava iz domena kulturne

Na okupu s učiteljicom Maricom Skenderović

mogu pronaći učitelji koji bi držali nastavu na hrvatskom jeziku, ali ne treba zaboraviti da ovoga trenutka ne postoji katedra, a ni lektorat za hrvatski jezik, kao ni prateće službe nadzora, niti postoji savjetovanje za kadrove koji predaju nastavu na hrvatskom jeziku. Iz toga slijedi da je do daljnjeg vrlo upitna kvaliteta nastave na hrvatskom jeziku, napose kada ovome dodamo probleme s udžbenicima«, napominje Kalman Kuntić.

ČASOPISI UMJESTO LEKTIRE:

Učiteljica Marica Skenderović, koja predaje nastavu na hrvatskom jeziku u

Prevazići dileme

»Ovdje donedavno baš i nije bilo pretjerano poželjno i uputno izjašnjavati se Hrvatima, »napisao je u listu »Danas« književnik Milovan Miković, komentirajući dileme oko upisa«. Ratne strahote, prijetnje militantnih ekstremista, zlostavljanja i izgoni još se dobro pamte. Hoće li se svi oni koji su svladali ove (i druge) strahove izjasniti da njihova djeca uče dio predmeta na svom materinskom, hrvatskom jeziku? Neće li prevagnuti bojazan da bi im djeca na taj način mogla biti, ipak, izdvojena iz kruga djece s kojom su do sada išli u vrtić, ili polazila u školu? Djelomice lišena do sada uspostavljanog socijalnog, pa i emotivnog obzora.

Neće li moje dijete (ovdje) biti pomalo obilježeno, a time i oslabljeno, pitao se i potpisnik ovih redaka popunjavajući upitnik u jednoj ustanovi kojim je potvrdio svoje i pravo svog djeteta na vlastiti materinski jezik? I hoće li prigodom upisa u srednju školu i na fakultet svjedodžba ispisana na hrvatskom jeziku doista biti ravnopravno razmatrana s ostalim svjedodžbama? Vjerujem (tada već!) hoće, mada iz osobnog iskustva znam kroz šta sve mora proći čovjek, jednako pred sobom kao i pred okolicom dok, uistinu ne izbori pravo na ono što mu pripada. Napose, da s tim svojim pravom ne stigne u stanje incidenta, nego da vlastitim iskorakom postigne znak uljudenosti.«

Podignuta optužnica protiv Vojislava Šešelja:

Otvoreno o zločinima u Vojvodini

Pišu: Vesela Laloš, Đorđe Dragojlović i Nikola Perušić

Proteklog je tjedna predsjednik Skupštine Vojvodine *Nenad Čanak* potvrdio da je dao izjavu istražiteljima Haaškog tribunala u kojoj je naveo kako su u proteklom desetljeću počinjeni zločini na teritoriju Vojvodine, te da je jedan od odgovornih za zločine predsjednik Srpske radikalne stranke *Vojislav Šešelj*. »Činjenica je da je zločina u Vojvodini bilo, a i da trebam svjedočiti u Haagu o zločinima koji su se ovdje dešavali«, dodao je Čanak i precizirao da su se razgovori s istražiteljima Tribunala odnosili isključivo na zločine koji su počinjeni na teritoriju Vojvodine.

Nekoliko dana nakon toga opečaćena je optužnica protiv lidera Srpske radikalne stranke Vojislava Šešelja koji je optužen za zločine u BiH, Hrvatskoj i Vojvodini. Sudac *Ogon Kvon* potvrdio je optužnicu koju je glavna tužiteljica *Carla del Ponte* potpisala još 15. siječnja.

Prema optužnici, Šešelj je sudjelovao u zajedničkom zločinačkom pothvatu čiji je cilj bio prinudno iseljenje većine Hrvata, Muslimana i ostalih nesrba iz jedne trećine teritorija Hrvatske, velikog dijela BiH i dijelova Vojvodine. Zajednički zločinački pothvat nastao je prije 1. kolovoza 1991. godine i nastavio se najmanje do prosinca 1995. godine. Tužilaštvo tvrdi da je Šešelj sudjelovao u tom planu do rujna 1993. godine, kada se sukobio sa *Slobodanom Miloševićem*.

U javnim istupima on je, navodi se u optužnici, pozivao na protjerivanje Hrvata iz dijelova Vojvodine, čime je potaknuo i svoje sljedbenike i lokalne vlasti da sudjeluju u progonu lokalnog hrvatskog stanovništva.

»Šešelj je 6. svibnja 1992. održao govor u Hrtkovcima, selu u Vojvodini, pozvao na iseljenje Hrvata iz tog regiona i pročitao popis ljudi koji bi trebali napustiti Srbiju i otići u Hrvatsku. Poslije tog govora u Hrtkovcima je počela kampanja etničkog čišćenja usmjerena protiv Hrvata i tijekom sljedeća tri mjeseca, nesrpsko stanovništvo je zlostavljano i zastrašivano, što ih je prisililo da napuste

ATTILA SZALAI

regiju. Domovi Hrvata su bili opljačkani i u njih su se uselili Srbi«, piše u optužnici protiv Šešelja.

Prema optužnici, Šešelj je regrutirao srpske dobrovoljce povezane sa SRS i indoktrinirao ih ekstremnom etničkom retorikom, tako da su sudjelovali u progonu nesrpske populacije kroz zločine, napose nasilne i brutalne - piše u priopćenju.

OBRANA I OBMANA: Vojislav Šešelj je nakon podizanja optužnice izjavio kako pretpostavlja da Tribunal nema ozbiljnu namjeru da mu sudi, već da ga privoli da bude svjedok protiv Miloševića ili nekog drugog Srbina.

»Kada je riječ o 'slučaju Hrtkovci', nikada nijedan Hrvat nije protjeran iz Srbije ukoliko je bio državljanin SRJ. Nijednom Hrvatu nije oteta imovina ovdje; oni koji su otišli mijenjali su imovinu, a u toj razmjeni je redovito posredovala Rimokatolička crkva. U Hrtkovcima ne postoji nijedna kuća koja je pripadala nekom Hrvatu, iz koje je Hrvat protjeran i na silu se uselio Srbin. U

Hrtkovcima smo prvo imali miting 6. svibnja 1992. godine i na tom mitingu sam pročitao popis imena ljudi iz Hrtkovaca koji su dobrovoljno otišli u ustaški zbor nacionalne garde. Ja sam te ljude javno prozvao, oni su iz Hrtkovaca, državljani Srbije, a otišli su da se bore za ustašku državu i da ugnjetavaju srpski narod. E sad, je li to potaknulo njihove obitelji da i one gledaju što prije da odu, ja ne znam. Bio bih radostan da ih je upravo to potaknulo, ali to je njihova stvar a ne moja« - rekao je Šešelj.

Podizanje ove optužnice protiv Vojislava Šešelja nije predstavljalo iznenađenje za direktoricu Fonda za humanitarno pravo *Natašu Kandić*, koja je rekla kako je prema saznanjima Fonda još od 1991. godine bila jasna uloga Šešelja i Srpske radikalne stranke u nasilju koje je provođeno prema Hrvatima u pograničnom području. Naime, Fond za humanitarno pravo je još 6. prosinca 1993. godine objavio dokument »Razmjena stanovništva - vojvodanski Hrvati za Srbe iz Hrvatske«. Vrijedi citi-

rati bit onoga što je u dokumentu prezentirano, a tiskano na naslovnoj strani: »Istraženi slučajevi iseljavanja vojvođanskih Hrvata i Srba sa ratom nezahvaćenih područja Hrvatske pokazuju da je politička ideja o preseljavanju stanovništva gotovo ostvarena. Masovno preseljavanje provedeno je tijekom lipnja, srpnja i kolovoza 1992. godine. Prema procjenama iz nekoliko nezavisnih izvora, više od 10.000 vojvođanskih Hrvata je u to vrijeme razmijenilo svoju imovinu za imovinu Srba iz Hrvatske«. »Preseljavanje je provedeno pod pritiskom! Na početku rata batinama su izdvajani vojvođanski Hrvati koji se trebaju seliti. Za zastrašivanje većine angažirani su Vojislav Šešelj, Srpska radikalna stranka, militantne grupe izbjeglica i lokalne vlasti koje po pravilu čine lokalni radikali i izbjeglice. Sve sa znanjem vlasti Republike Srbije. U praksi je primijenjen terorizam slabijeg intenziteta: miniranje, podmetanje eksploziva, bombi ili požara pod uvjetom da se ne uništi imovina. Pravilo je strogo poštovano. Zato u Vojvodini nema namjerno razorene nijedne hrvatske kuće«.

DSHV REAGIRA: Vojislav Šešelj i Brana Crnčević su u listu »Nacional« relativizirali i negirali tvrdnje Nenada Čanka o progonu Hrvata u Vojvodini. Stoga su u Demokratskom savezu Hrvata u Vojvodini iznijeli detaljne podatke o tome što se događalo u Srijemu, Banatu i Bačkoj u mjestima s hrvatskim stanovništvom. Načini na koji su se Hrvati istjerivali iz Vojvodine i Srbije su ubojstva, bombaški atentati na kuće i imanja, pucanje po kućama, fizičko izbacivanje iz kuća i nasilno zauzimanje imanja, odvođenje na »informativne razgovore«, veliki rizik po život i zdravlje, društvena izoliranost, gubljenje posla zbog nacionalne pripadnosti, šikaniranje djece u školi, kaže predsjednik DSHV-a Bela Tonković, napominjući da je sve do sada ostao neriješen nestanak Mate i Ivice Abjanović iz Morovića, Stipana Đurkova iz Sonte, Petra Živanovića iz Kukujevaca i Ljubomira Kuraje iz Beške. Također, do sada nisu rasvijetljena ubojstva Stevana Krošlaka iz Sonte i Mijata Štefaneca iz Hrtkovaca. »Kompletno ili većinom su istjerani Hrvati iz Kukujevaca, Hrtkovaca, Novog Slankamena, Rume, Vašica, Morovića, Gibarca, Stanišića, a mnogi su se sklonili od terora iz Sonte,

SUSJEDI ZAHTIJEVALI SIGURNOST

Pomenuti dokument Fonda za humanitarno pravo ukazao je i na tračak nade, formuliran u pasusu »Specijalno hvala«, koji vrijedi citirati:

»Hrtkovci i događaji u tom selu bili su česta tema u lokalnim i stranim medijima. O selu se pisalo u vezi sa etničkim čišćenjem. Ispuštena je jedna stvar, a tiče se neposredno svih ljudi. U Hrtkovcima žive Srbi, Hrvati i Mađari koji nisu šutke gledali kako im susjedi odlaze. Ne znajući za povelje i konvencije o ljudskim pravima, oni su javno zahtijevali od vlasti da vrši svoj posao: da bez ikakvih razlika u pogledu vjeroispovijesti, političkog mišljenja i nacionalnog porijekla štiti pravo na život, slobodu i sigurnost svakog pojedinca. U tome su bili prvi.«

»Tamo su se odigravale stvari od ubojstava, preko protjerivanja, koje su dovele do toga da u tim selima više nije bilo Hrvata. Negdje oko 20.000 do 30.000 Hrvata je pod pritiskom napustilo Vojvodinu. Naravno da u Vojvodini nema uništavanja imovine. To je bila jedna politika koja je jako vodila računa da ta imovina ostane netaknuta. Mi smo utvrdili da je bilo podmetanja eksploziva i bacanja bombi, ali se tom prilikom vrlo vodilo računa da ne dođe do drastičnog oštećenja imovine, što je ukazivalo da se vodi računa o tome da ta imovina u Vojvodini ostane za Srbe iz Hrvatske«, kaže Nataša Kandić.

Sombora, Vajske i mnogih drugih manjih mjesta Srijema, Bačke i Banata«, navodi Tonković. U svojoj dokumentaciji Demokratski savez Hrvata u Vojvodini ima preko 100 registriranih bombaških atentata i paljevina kuća i imanja Hrvata u razdoblju od 16. travnja 1991. do 1. studenog 1995. godine, kao i 16 bombaških napada, paljevina i zauzimanja katoličkih crkava, samostana i drugih sakralnih objekata u župama u kojima su vjernici isključivo ili većinom Hrvati. »Dobro je poznato i to da je Vojislav Šešelj 26. lipnja 1993. godine u Subotici prijetio protjerivanjem Hrvata u Hrvatsku, što nije bilo jedini puta, podsjeća predsjednik DSHV-a. Zahvaljujući samo dobroj organiziranosti ovdašnjih Hrvata i solidarnosti stanovnika Subotice on u tome, hvala Bogu, nije uspio... Također i Mirko Jović dobro zna što su pripadnici njegove organizacije sve uradili Hrvatima. A ako Brani Crnčeviću do sada nije poznato da »je ijedan Hrvat otjeran iz Srbije« (kako se sugerira u tekstu u Nacionalu), onda ima pravu informaciju u navedenim činjenicama, a ostale može dobiti od svojih prijatelja, bivših ministara za ljudska prava, saveznog i republičkog, jer sam ih o tome obavještavao i tražio zaštitu, koju nam nisu dali. Ni Vojislav Šešelj, ni Mirko Jović ni Brana Crnčević nisu vjerodostojni kad tvrde da »nijedan Hrvat nije nasilno otjeran iz Srbije«, jer su dobro poznate njihove uloge i pozicije u razdoblju Miloševićevih ratova devedesetih godina 20. stoljeća«, kaže Bela Tonković.

BILO JE POZNATO: U DSHV-u

navode i to da mnoge činjenice još uvijek ne mogu iznijeti u javnost, jer su istrage u tijeku, ali podsjećaju da su za sav teror nad Hrvatima znali i resorni ministri, ali i sam Slobodan Milošević, kao i visoki povjerenici za ljudska prava UN-a i OEES-a, te predsjedatelji Međunarodne konferencije o bivšoj Jugoslaviji u Ženevi. »Svi su oni znali sve - i nisu ništa učinili da se to spriječi. Još čekamo da prorade u pravom smislu istražni i sudski organi u Republici Srbiji, da se istraže i sankcioniraju zlodjela koja su počinjena nad Hrvatima. I zato je potreban zakon o lustraciji«, ocjenjuje predsjednik DSHV. Antun Skenderović, dopredsjednik ove stranke, i tadašnji republički zastupnik, podsjetio je da ni u republičkoj skupštini u to vrijeme nije bilo volje da se taj problem shvati. Šešelj je svojedobno za govornicom te skupštine predlagao zakon o retoriziji, tj. o odmazdi, i naišao je na prilično veliku podršku ostalih zastupnika. »Nakon tog teškog desetljeća iza nas došlo je vrijeme za pomirenje i praštanje. Ali, prije toga moramo doći do pune istine o svemu što se događalo. Ovakve izjave poput onih u Nacionalu, međutim, svakako ne pridonose tom procesu, jer falsificiraju istinu«, kaže Skenderović. Malobrojna hrvatska zajednica u Vojvodini izgubila je za proteklih deset godina blizu 23,5 tisuće stanovnika, što čini, kako je posljednji popis pokazao, oko 40 posto njene sadašnje populacije. Hrvati su u Vojvodini time zabilježili najveće procentno smanjenje svog nacionalnog korpusa od naroda koji žive u

Made in Croatia

Pileće noge i hrenovke

Piše: Goran Rotim,
novinar HRT-a

*Euro je naš spas,
za one koji
»prežive«! Tako
mi je barem
objasnio
ekonomist
Mladen Vedriš,
odavno nezavisni
stručnjak, a još
ranije ekonomski
savjetnik
predsjednika
Tuđmana.*

Ostao sam ne malo iznenađen kada mi je prošloga tjedna cijenjena kolegica s beogradskog RTS-a, s kojom izvrsno surađujem na zajedničkim temama, na replay vratila e-mail poruku rekavši: »ne trebate mi slati cedevite i bajadere - toga sada, hvala Bogu, imamo ovdje u Mercatoru«.

Želio sam samo, budući je moja kolegica s HTV-a ondje snimala reportažu, razveseliti gospodu Veru nečim našim, a znam, rado viđenim i kušanim i ondje kroz sve olovne godine. Sjetih se kolega s Radija B-92, koje sam u njihovoj redakciji snimao za HTV još 1992. Bio je to tada veliki pothvat. Sjećam se da su me bili dočekali s: »Pa, jeste li nam donijeli cedevite?!«...

Tada nisam. Stvari se očito mijenjaju i u Beogradu. U Zagrebu se veselimo blagodatima hipermarketa već četiri-pet godina. Počelo je tada sramežljivo »Segroom«, pa se nastavilo »Getroom«, dugo smo čekali »Metro«, da bismo posljednjih dvije-tri godine bili zapljusnuti lavinom u nizu: Mercator, Konzum, Mercatone, Merkur, Lesnina, Plodine, Bauhaus, Pevec, Gramat, King Cross, Ipercoop, Importanne, Kaptol, Billa...

Obitelji se više ne dijele prema tome očekuju li hoće li na sljedećim izborima pobijediti »plavi«, »žuti« ili »crveni«, već prema tome u kojem je carstvu trgovine ponuda veća, cijene niže, a osoblje uslužnije?! Subota je dan kada radni narod kreće u boj kolicima, a nedjeljom poslijepodne - nakon zajedničkog ručka s kumovima ili prijateljima - razvit će se iskrena ideološka rasprava jesu li parkirna polja obilježena pojedinim duginim bojama pred King Crossom apsolutno najbolja ideja pred svom ostalom konkurencijom, ili su u Getrou cijene svega i svačega doista osjet-

no niže od drugih?! Pitanje je obiteljske časti argumentima obraniti boje »svoga« najmilijeg shopping-centra. I na nedjeljnoj se kavi mora dokazati i prijatelju i sebi da je jučer potpisanih 500-600 kuna na slipu kreditne kartice - pametno uloženi novac!

A onda opet dođe petak... Vrijeme zbrajanja »žrtava«. I internet-bankarstvo postaje normalna stvar. Moja »najmilija« banka, Zagrebačka, prije nekoliko mjeseci dala mi je - token. Krasan mali »digitrončić«. Uz njegovu pomoć mogu uvijek vidjeti - koliko je supruga i gdje platila pelene za klinca? Mogu platiti račun za grijanje ili čistoću i s kompjutera u Beču ili Haagu...

Divno! Prošloga tjedna podigao sam još jedan token od druge »najmilije« banke, Raiffeisen (da ne moram čekati reda na šalteru, tješim sebe). Ostajem, dakako »vjeran« Zagrebačkoj, jer u njoj mi je i tekući, i stambeni kredit i ulog u stambenoj štedionici i ulog u drugom mirovinskom stupu i ulog u investicijskom fondu...

Gledam u novi »token« Raiffeisen banke. Spravica je dizajnom ljepša od tokena Zagrebačke. Na poledini, uz serijski broj (strateški važan podatak, skoro kao i jedan od 15-tak PIN-ova koje nosim u glavi) piše: Made in China. I tu se ja zamislim... Pa, zar ovako bedastu spravicu nitko u Hrvatskoj nije znao napraviti?! Pogledam u paketić čačkalica, prošle subote kupljene u Getrou. Napravljene su u Sloveniji. Baterije? U Španjolskoj. Tekućina za vjetrobransko staklo na autu? U Italiji. Paket smrznutih škarpina bez glava od 3 kg? U Kaliforniji, SAD...

U četiri golema paketa dovučena iz Getroa (našeg obiteljskog i, naravno, najboljeg shopping-centra) naše, hrvatske, su: pileće noge, hrenovke

»Gavrilovičke« i trapist-sir! Pa, i nisu baš neki izumi... Ničega sličnog »tokenu«...

»Lani smo izvezli roba tek za 45,7 posto svega što smo uvezli.« Dobro, tješim se, pa tu je i turizam... E, onda piše da smo od turizma zaradili između 3,8 do 4 milijarde dolara. Lijepo. No, to je tek dvije trećine »preostalog« robnog deficita. »Nepokrivene« su debele milijarde. Mene, građanina, dakako od toga više brine stabilnost kune. Jer, stambeni kredit treba otplaćivati - 30 godina! A država »nepokriveno« »pokriva« prodajom »Sunčanog Hvara«, pa INA-e, pa... Što kada toga nestane? A stambeni kredit, kao i sve drugo, »vezan« je uz - euro!

Euro je naš spas, za one koji »prežive«! Tako mi je barem objasnio ekonomist Mladen Vedriš, odavno nezavisni stručnjak, a još ranije ekonomski savjetnik predsjednika Tuđmana. Sjedili smo nedavno za istim stolom na jednom domjenku u zagrebačkom »Sheratonu«. Pitah ga - zašto se javno tako zdušno zalaže za tzv. kontroliranu inflaciju kad ona na našim prostorima nikad nije bila kontrolirana i uvijek je skrivala u sebi svu balkansku neproduktivnost?! Rekao mi je da »model jake kune« traje već tako dugo (od 94.) da ga je sada i nemoguće napustiti. Stoga, misli on, Hrvatska će ovakva dočekati euro i ulazak u EU. No, to će, kaže, tek donijeti pravu borbu za opstanak onih koji budu imali sreće da rade. Jer, sadašnjih hrvatskih prosječnih 500-600 eura na mjesec trebat će zaraditi po europskim standardima produktivnosti. A to mnogi neće moći.

Doista, danas mi je teško zamisliti život bez kineskih »tokena«. Ali ne bih volio da mi otplatu kredita dovedu u pitanje svi oni kojima ništa ne pada na pamet za

Srbija na raskrižju

Od slave do buncanja

Piše: Ivan Torov,
komentator Politike

*Kad se tako krene,
onda sve ostalo ide
samo po sebi:
Haaški tribunal
postaje »deveta
rupa na svirali«,
haaški optuženici
»naši građani o
kojima država
mora brinuti«,
opstrukcija i
destrukcija
međunarodne
pravde »patriotski
čin«.*

Ne dešava se tako učestalo da neki političar na samom vrhuncu svoje popularnosti u narodu ode s javne scene. Bar, oficijelne. Za koji dan, početkom ožujka, predsjednik odlazeće SRJ Vojislav Koštunica, ustupit će mjesto predsjedniku nailazeće državne zajednice Srbija i Crna Gora Svetozaru Maroviću. Preselit će se na, za njega, kudikamo komotniju poziciju opozicionog lidera.

Imat će vođa Demokratske stranke Srbije tu dovoljno vremena i akademskog mira razmišljati što ga je od 5. listopada pa sve do danas zadesilo, je li sve moralo baš tako kako je ispalo. Napose, što učiniti da zadrži visok rejting a ne biti u vlasti. Takva pozicija se, po pravilu, u Srbiji predugo ne trpi. Ili ćeš biti moć ili te naprosto - nema.

Kada se, nakon izvjesnog vremena, rekapitulira nečiji učinak, onda se, logično, krene od uspjeha. Gotovo dvije i pol godine od 5. listopada Koštunica silazi s glavne scene s onim s čime je startao: voljom koalicije DOS izišao je na megdan Slobodanu Miloševiću i dobio. I to je za njega - nesklonog spektakularnim potezima - puna kapa. Još ako bi se tome pridodao njegov, nesumnjivo, veliki vanjsko - politički angažman u prva dva mjeseca nakon smjene bivšeg režima kada je ovu zemlju trebalo izvlačiti iz izgnantstva koje je trajalo jedno desetljeće i ugurati u suvremeni svijet, ukupni Koštuničin saldo bio bi sasvim solidan. Da se, naravno, nije desilo ono što se desilo...

Tu je, u stvari, kraj ugodne priče o Koštunici. A početak druge, u kojoj glavni junak iskazuje sve što se može dogoditi kad svjetska slava udari u glavu. Poput svog, po mnogo

čemu slavnijeg prethodnika, shvatio je da je vrijeme da se manje brine o sudbini države i naroda, »batali« neproduktivnost funkcije »predsjednika svih građana« i pređe na teren koji njegovom ideološkom predznaku mnogo više odgovara: kako Srbiju preurediti, tj. nacionalno preodgojiti. Što Miloševiću - unatoč ratovima i agresivnoj nacionalističkoj retorici - nije pošlo za rukom, jer je »naprosto bio i ostao zarobljenik marksizma koji je uzjahao nacionalizam kako bi neprikosnoveno vladao Srbijom«, trebalo bi uspjeti novopridošlim (a već prekaljenim) »borcima za nacionalnu stvar.« Drugim riječima, izvornim, autentičnim nacionalistima, čije spavanje traje tolikih Titovih i Slobinih desetljeća.

Smišljena je, tako, strategija tzv. legalističkog (dis)kontinuiteta, koja je bila idealna podloga da se, recimo, pljuje po starom sistemu a sve što u njemu može biti iskorišćeno bude i te kako dobrodošlo. Legalizam je iz dana u dan, mjeseca u mjesec, evoluirao u samovolju i neodgovornost, koji su sustavno rušili 5. listopad, pretvarajući ga samo u ugodno sjećanje. Revolucija je polako »grickala svoju djecu« najavljujući njen neminovni krah. Šef tajne policije Radomir Marković je, u takvom ozračju, bio poželjniji od nekog drugog i drugačijeg, a sustavno višemjesečno uništavanje kompromitirajuće dokumentacije o zločinima bivšeg režima, po Koštunici, nije, jel' te, bilo štetočinska rabota, već »mudar potez predsjednika kojim se, eto, štiti politička i društvena stabilnost.« Pa ti sada pokušaj otkriti tko je ubio Slavka Ćuruviju i Ivana Stambolića, što je u poza-

dini prave serije haustorskih likvidacija, tko je opljačkao Srbiju, tko je činio ratne zločine u Hrvatskoj, Bosni i na Kosovu...

Kad se tako krene, onda sve ostalo ide samo po sebi: Haaški tribunal postaje »deveta rupa na svirali«, haaški optuženici »naši građani o kojima država mora brinuti«, opstrukcija i destrukcija međunarodne pravde »patriotski čin«. To je, naravno, bilo samo predvorje za promoviranje »nacionalizma s ljudskim likom« (privremeno, bez ratova) kao model kojim putem Srbija treba krenuti. Što to antinacionalistima liči na naturanje novog oblika konzervativne ksenofobije, otvaranje vrata čak i najretrogradnijim fašističkim ideologijama Dimitrija Ljotića, Milana Nedića i vladike Nikolaja Velimirovića, jeste »problem nedozrele i nesposobne antinacionalne srbijanske mondijalističke svijesti da shvati suštinu«. Prije svega, da Srbija nema druge alternative no da se vrati svojim »istorijskim korenima«. U interpretaciji ovdašnjih »suvremenih« nacionalista, feudalnim stazama nacionalističke samoizolacije.

A kada se na toj »slavnoj nacionalnoj putanji« sudare Koštuničina nacionalistička prosvijećenost, koja prelazi u specifično ideološko buncanje jednog, u suštini, marginalnog političara i stranačkog lidera, i Đinđićev makijavelistički pragmatizam, kome je sve dozvoljeno »u službi prosperiteta, novca i profita«, zaključak može biti samo jedan: Srbiji ne predstoje baš mirni dani.

Koštunica, ipak, ne odustaje. Izdržao je, kaže, Broza, Miloševića, istrpet će i Đinđića. Borit će se za »svoja uvjerenja« do kraja, pa što bude...

Mr. Bela Tonković, predsjednik DSHV-a:

Bit će potrebna hrvatska katedra u Subotici

*HNV ne može zamijeniti stranke * Opće raspoloženje pozitivno * Potrebna gimnazija na hrvatskom * Usitnjenost najveća prepreka * U planu veliki projekt FUEN-a*

Intervju vodio: Nikola Perušić

Dugogodišnji neprikosnoveni lider vojvodanskih Hrvata, prvi i jedini predsjednik Demokratskog saveza Hrvata u Vojvodini, mr. Bela Tonković, oduvijek se nalazio u središtu kontroverzi. Međutim, posljednjih godina, raslojavanjem političke scene unutar hrvatske zajednice, osnažile su kritike iznutra. Ima li Tonković odgovore na nove izazove, pokušavamo saznati u ovom razgovoru.

► **Formiranje Hrvatskog nacionalnog vijeća desilo se uz potrese koji su nam dobro poznati. Kakva će biti dalja uloga i strategija DSHV-a u radu HNV-a?**

Treba reći da je DSHV poslije elektorske skupštine razgovarao s odgovornim ljudima s liste »A« i predložio da formiramo zajedničku komisiju koja će izraditi zajednički prijedlog statuta nacionalnog vijeća. Odgovor na to bio je jedan gotov prijedlog statuta kojem su po našem viđenju nedostajale najosnovnije stvari.

Mi smatramo da je HNV vrlo ozbiljna institucija hrvatskog naroda i da njegov statut mora biti osnova za nadvladavanje postojećih, kao i eventualnih budućih razmimoilaženja, na područjima za koja je vijeće nadležno. To su: službena uporaba jezika, kultura, prosvjeta i mediji.

Imao sam čast da od prvog dana budem član ekipe koja je radila na prijedlogu Zakona o zaštiti prava i sloboda nacionalnih i etničkih zajednica i od samog početka je postojao konsensus da nacionalna vijeća nisu krovne organizacije i da neće nadomjestiti postojeće organizacije - ni kulturne, ni sportske, pa niti političke stranke. Drugo, taj zakon definira nadležnost i položaj

nacionalnih vijeća u pravnom sustavu SRJ, odnosno sadašnje državne zajednice Srbije i Crne Gore. Smatram da osnova za dugoročan rad HNV-a treba biti temeljena takvim statutom koji će uzeti u obzir demokratske tekovine naših prostora i ugraditi ih u sebe. Jedna od osnovnih stvari je da se takvi dokumenti zajednički rade, da se usvajaju s najmanje dvije trećine članova nacionalnog vijeća, te da to treba biti dugoročna osnova za izgradnju institucija hrvatskog naroda na područjima negove nadležnosti.

► **To se onda odnosi i na stranke, jer nije baš precizno definirano čime bi se trebala baviti nacionalna vijeća?**

Odnosi se i na stranke, a zato sam i rekao da vijeće nije krovna organizacija. Ono ne ukida, čak ni ne koordinira rad kulturnih i drugih društava. Na području kulture treba izraditi zajedničku osnovu, a i na drugim područjima s kojih će HNV djelovati kao jedan vid državne administracije. Nacionalno vijeće treba zajednički nazivnik interesa ugrađivati kroz svoje prijedloge državnoj administraciji i u određenim segmentima i parlamentima. Postoji bitna razlika između rada nacionalnih vijeća i političkih stranaka, koje su organizirane na daleko širem području radi definiranja interesa građana, odnosno glasača koje zastupaju. Stranke te interese zastupaju u parlamentarnoj proceduri prigodom pripreme i usvajanja odluka, zaključaka i zakona, dok u izvršnim organima državne vlasti sprovode usvojene zakone u koje su ugrađeni interesi i tih birača. Nijedno nacionalno vijeće nije član nijedne

skupštine i nikad neće biti u izvršnoj vlasti.

► **Kada se vratimo na prvo pominjanje HNV-a, to je bilo prije mnogo godina, kada se govorilo o privremenom nacionalnom vijeću, i to od strane jedne grupe u okviru DSHV-a. Došlo je do razmimoilaženja, a ima li ova situacija sada veze i korijen u tom nerazumijevanju?**

DSHV je još 1992. usvojio programsku odluku da će se zalagati za osnutak HNV-a, a ono što se kasnije dogodilo bilo je u mnogo drugačijem političkom okruženju. Ne smije se zaboraviti da je nedugo prije toga osnovano *Privremeno bošnjačko nacionalno vijeće Sandžaka* i da je država na to reagirala vrlo oštro. Ljudi su osuđivani na zatvorske kazne i politička elita u Sandžaku je bila desetkovana. U takvoj političkoj klimi je jedna grupa unutar DSHV-a, bez konzultacija s rukovodstvom, sazvala sjednicu na kojoj su odlučili da će osnovati nacionalno vijeće. DSHV je morao reagirati i pozvao je na povlačenje te inicijative, što te osobe nisu uradile. DSHV im je prijetio da će ih isključiti, ali radi toga nikog nije isključio, i nitko nije dobio formalno isključenje. Dakle, problem nije bio sa sadržajem, već u političkom tajmingu. Taj potez je bio bez podrške rukovodstva, a treba snositi i odgovornost. S tim ljudima, koji su se malo udaljili iz DSHV-a, i dalje surađujemo.

► **Pokušajmo osvijetliti i bližu prošlost. Koliko se od 5. listopada 2000. do danas promijenio položaj Hrvata na ovim prostorima i imamo li razloga za zadovoljstvo?**

Na vlast su došle snage s kojima je DSHV vrlo prisno surađivao i za vrijeme Miloševićeva režima. Već otprije smo u mnogim točkama imali iskristalizirane iste poglede i rješenja, kako općih, tako i manjinskih problema. Na vlast su došli ljudi koji su zajedno s nama trpjeli, koji su znali za naše nevolje, ali su znali i za naša stremljenja, želje i nade. Mnoga od tih pitanja smo i u osobnim razgovorima i na seminarima razmatrali, uglavnom u inozemstvu. Dugujemo zahvalnost mnogim međunarodnim organizacijama za unapređenje demokracije koje su nas pozivale na seminare u inozemstvo. Oni su nam omogućili da bez pritiska sa strane normalno razgovaramo, upoznajemo se i sklapamo prijateljstva i

zajedničku duhovnu i političku osnovu za ona vremena kad Miloševićev režim budemo zamijenili. Od 5. listopada 2000. godine se puno toga promijenilo, a prije svega nas vlast više ne smatra neprijateljima države ili stranim tijelom u državi. Ona je otvorena i za naše probleme. Dešava se da ponekad imamo drugačija mišljenja, što je normalno, ali je opće raspoloženje pozitivno. Drago mi je da to mogu izjaviti, i to nije samo kurtoazna izjava. Gledajte samo što se sve

MIHÁLY NOVÁK

promijenilo: svi smo bili u istoj koaliciji, uglavnom protiv Miloševića i njegova režima, ali je postojao i zajednički nazivnik u identičnom definiranju zajedničkih interesa, i u načinu provedbe tih interesa. Bilo je tu i ljudi koji su malo drugačije mislili, a jedna od posljedica je i što DSHV nije u DOS-u na republičkoj razini, jer neki smatraju da smo premali. No, u svakodnevnom političkom radu se ipak pokazalo da je moguća neformalna suradnja, npr. na republičkoj razini s nekim potpredsjednicima Skupštine i Vlade, s poslanicima ne samo iz Vojvodine, te i naše interese ugrađujemo u opće interese u republičkoj i pokrajinskoj skupštini. Čim smo preuzeli vlast, jedna od prvih reakcija ostataka Miloševićevog režima bila je da Ustavni sud, u kojem su sjedili sve sami suci imenovani još za vrijeme Miloševićeva režima, ukine odluku Skupštine općine Subotica staru 8 godina o službenoj uporabi hrvatskog jezika. Mi smo na to reagirali tako da smo nanovo uveli hrvatski jezik u službenu uporabu. Inicijativu je poveo DSHV, ali su to

podržale sve stranke i ja im se na toj podršci zahvaljujem. Prošle godine su se događale velike stvari u Vojvodini, usvojen je hrvatski jezik kao peti manjinski jezik u službenoj uporabi. Skupština AP Vojvodine utemeljila je NIU »Hrvatska riječ«. Osim toga, u Subotici počinju raditi i razredi na hrvatskom nastavnom jeziku i sa specifičnim programom koji je prilagođen našoj manjinskoj zajednici. U tom kontekstu je postignuto i to da se prvi put u povijesti Jugoslavije službeno dobije dopuštenje za uvoz udžbenika iz matične domovine. Mislim da se su to velike stvari i jasan znak da se opća situacija popravlja. Iz faze da nas se više ne napada, prošli smo kroz fazu da nas se tolerira i sada smo u fazi kada smo aktivni sudionici i kada imamo mogućnosti za aktivno uobličavanje zajedničkih interesa i u mnogim područjima i za ostvarenje naših specifičnih interesa.

► **Ima li DSHV nekog strateškog partnera u vidu određenih stranaka ili političkih opcija?**

Imamo više strateških partnera. Mi sebe definiramo kao jednu narodnjačku stranku koja je u centru političke palete. Imamo dobre kontakte sa Savezom vojvođanskih Mađara, s Unijom socijaldemokrata u Beogradu, s Demokratskom strankom, s Ligom socijaldemokrata Vojvodine. U Subotici smo u koaliciji sa SVM-om, DS-om, LSV-om, SZ-om, ND-om. Jednog koalicijskog partnera je teško imati na svim razinama. Mi imamo partnere i s vrlo bliskim strateškim interesima. To su stranke nacionalnih manjina: sa SVM, s DSVM-om i DZVM-om, te strankama Bošnjaka iz Sandžaka.

► **Moramo se dotaći i privatizacije koja je u ovom trenutku bitno pitanje.**

Sve zemlje u tranziciji, pa tako i naša, ima problem povratka nacionalizirane imovine i problem pretvaranja društvene imovine u privatnu. Denacionalizacija je jedan problem, a drugo je privatizacija. U tranzicijskim zemljama postoje tri modela: prvo denacionalizirati pa zatim privatizirati imovinu, drugi po kojem se prvo privatizira pa kasnije denacionalizira, i treći u kojem se paralelno rade te dvije stvari. Ja zagovaram prvi model, dakle da se prvo denacionalizira, pa privatizira imovina. Jer, pravedno obeštećenje onih obitelji kojima je gospodarska osnova oduzeta nakon II. svjetskog rata ne može

se postići tako da se prvo rasproda društvena imovina, a da se kasnije tim obiteljima daju vaučeri kojima oni sadržajno nemaju što kupiti. Pogledajte samo, društveni kapital se rasprodaje po početnoj cijeni od 20% realne vrijednosti, i mnoga se poduzeća prodaju daleko ispod realne vrijednosti. Sadašnjom privatizacijom će neki ljudi doći do imovine vrlo jeftino, i na taj način se obogatiti. Kasnije će oni to prodati po realnim cijenama, i još jednom se bogatiti.

► **Još jedan od izazova koji su pred nama je školstvo. Je li sadašnji sustav adekvatan?**

To je vrlo veliki izazov i početak jednog vrlo perspektivnog procesa u hrvatskom narodu. Mi se sada nalazimo pred drugom godinom školovanja na hrvatskom jeziku i sada treba razraditi cjelokupan projekt osnovne škole kao i prvog razreda srednje škole, prije svega gimnazije. Mi u DSHV-u imamo stručnu ekipu koja radi na takvom projektu. Gimnazija bi trebala biti otvorena i za učenike izvan Subotice i trebala bi imati mogućnost za smještaj učenika koji bi dolazili iz cijele države. Za tu gimnaziju postoji veliko zanimanje. U ovom trenutku bi se mogao odmah stvoriti jedan razred gimnazije osrednje veličine, veličine između 20 i 30 učenika. Morat će se vrlo brzo raditi kako bi se riješio i taj problem. Što se tiče osnovnih škola,

pitanje udžbenika za drugi razred nije riješeno. Osim toga srednjeročno imamo i problem sa stručnim kadrom. Za ovu nastavnu godinu našli smo četiri učiteljice i one će i dalje voditi svoje razrede. Nadam se da ćemo ove godine imati veći broj prvih razreda na hrvatskom nastavnom jeziku. No, 2004. godine će nedostatak kadrova biti problem koji će se morati nekako riješiti. Mislim da će pravo rješenje biti da se na budućem pedagoškom fakultetu u Subotici osnuje katedra za hrvatski jezik, književnost, kulturu i povijest. Trebat će nekoliko godina dok prvi studenti ne završe taj fakultet, a smatram da bi dotad dvije države trebale otvoriti mogućnost da dolaze i predaju profesori iz Hrvatske.

► **Ova situacija u posljednjih deset godina je bila dosta obeshrabrujuća; dosta smo nade ulagali da će normalizacijom odnosa Srbije i Hrvatske vojvodanski Hrvati naići i na snažnu podršku svoje matične zemlje. Koliko su ostvarena ta očekivanja?**

U našoj psihi odvojenost od matične zemlje nije potpuno prerađena. Zato mnogi očekuju da se Hrvatska prema nama treba ponašati kao prema stanovnicima svog državnog teritorija. To nije realno. No, poboljšanjem odnosa Srbije i Hrvatske su nam se otvorile mnoge dobre mogućnosti. Kulturna, prosvjetna i gospodarska suradnja napreduje. Ne treba toliko očekivati od

država da učine nešto za nas, koliko bismo sami trebali nešto učiniti na iskorištenju postojećih mogućnosti. Mislim da je najveća prepreka naša usitnjenost i naš mentalitet kojega bih u određenom segmentu označio kao anarholiberalistički, »sve sam uraditi«.

► **Osim svojih obveza u stranci, općini i pokrajinskom parlamentu, aktivni ste i u Federalnoj uniji europskih manjina, gdje ste jedan od šest potpredsjednika.**

FUEN ima savjetodavnu ulogu u Vijeću Europe i u OUN i problemi Hrvata su redovito i iscrpno bili prezentirani i na tim razinama. Sada radimo na projektima analize sadašnje situacije i mogućnostima razvoja, školovanju kadrova, dijalogu s državom... Sudjelovali smo u stvaranju Zakona o zaštiti prava i sloboda nacionalnih i etničkih zajednica, bili smo uključeni u pisanje prvog izvješća o poštivanju ljudskih prava i nacionalnih manjina koje je Jugoslavija trebala predati 1. rujna 2002. Vijeću Europe, dok je treće područje organiziranje suradnje među nacionalnim zajednicama. Sada pripremamo velik projekt u suradnji s SO Subotica, DSHV-a i organizacija iz Sandžaka. U Vojvodini i Sandžaku bismo povelj školovanje pripadnika nacionalnih manjina, predstavnika lokalnih i regionalnih vlasti i ljudi iz javnog života koji se zanimaju za problematiku nacionalnih manjina. Taj projekt bi se odnosio na prava manjina, uporabu jezika, obrazo-

Bela Tonković reagira na tekst Duje Runje »Kašnjenje krnji nadu«

Nije općina odredila donatora

»U drugom broju 'Hrvatske riječi' jedan je komentator naveo da je općina Subotica odredila »Školsku knjigu« iz Zagreba za donatora udžbenika. Travnja prošle godine je Odjel za društvenu djelatnost SO Subotica dao prve upute za osnivanje prvih razreda u školskoj 2002/03. godini i u tim uputama se ništa nije govorilo o obrazovanju na hrvatskom jeziku. Za to je bila potrebna politička odluka koja je zatim donijeta i osobno sam 17. svibnja pisao Ministarstvu prosvjete i sporta Republike Hrvatske s molbom da prime naše izaslanstvo. Ministarstvo je odgovorilo 9. srpnja, ne baš ohrabrujuće. Roditelji su u međuvremenu kupili udžbenike na srpskom jeziku i smatralo se da ne bi bilo fer da im se nametnu troškovi kupovine hrvatskih udžbenika. Raspitao sam se

među svojim prijateljima u Zagrebu bi li nam netko mogao donirati knjige. Direktor 'Školske knjige' Ante Žužul je obećao donatorstvo i odmah smo uspostavili kontakt s republičkim Ministarstvom prosvjete u Beogradu i zatražili dopuštenje za uvoz. Naime, ne mogu se školske knjige jednostavno prošvercati, tu mora biti sve u skladu sa zakonom. To je već bilo pred kraj srpnja - dolazi kolovoz i vrijeme godišnjih odmora. U Ministarstvu prosvjete Republike Srbije naišli smo na vrlo pozitivan stav. Treba reći da se do tada nikad nisu legalno uvezli udžbenici iz matične zemlje ni jedne manjinske nacije radi uporabe u školama. Najstariji pravni osnov koji smo našli bio je Sporazum o uvozu predmeta prosvjetnog, znanstvenog i kulturnog

karaktera iz 1956. godine, koji je potpisala još FNRJ. Ministarstvo prosvjete je dalo suglasnost za uvoz udžbenika, ali su i druga ministarstva trebala dati svoju suglasnost. Posljednja suglasnost stigla je 1. listopada 2002. od Saveznog ministarstva unutarnjih poslova. Već su 3. listopada u Zagrebu izvozno carinili pošiljku 'Školske knjige', a prvog narednog radnog dana, 7. listopada su ih carinili u Subotici, te su knjige predane na korištenje u razrede. Dakle, tvrdnja gospodina iz članka »Kašnjenje krši nadu« po kome je iz Ministarstva prosvjete i sporta Republike Srbije brzo stigla suglasnost, a »da vrijeme prolazi, te da udžbenika nema« - ne stoji, jer nije samo od njih ovisio uvoz, već od više ministarstava. Sve se to odradilo najbrže što je moguće, te ova kritika ne

Od Vardara pa do ...

Hoće li nas Europa?

Piše: Goran Milić,
novinar HRT-a

*Pa kako bi u
tom društvu
funkcionirale
Hrvatska,
Srbija, Crna
Gora,
Makedonija,
koje još nisu
sigurne priznaje
li im svijet do
kraja suvereni-
teta, koje još ne
mogu napisati
poštene
udžbenike o
vlastitoj
povijesti, niti su
razgraničile
vlastiti državni
teritorij?*

Od silnog seljenja po gradovima bivše Jugoslavije pogubio sam sve knjige a teško mi je, to mi jamačno vjerujete, pronalaziti po Zagrebu izvorne tekstove književnika *Dobrice Ćosića*. Po sjećanju, onaj civilizirani *Vukašin* u »Vremenu smrti« nešto uvjerava *Nikolu Pašića* kako je Srbiji mjesto u Europi. A stari Pašić gladi sijedu bradu i replicira; »E, moj Vukašine, neće nas Europa...«

I od tada je prošlo, valjda, 100 godina. Za one koji kompiliraju povijest, osamostaljene države bivše Jugoslavije opet su na početku. »Neće nas Europa. A zašto, kad smo mi za Europu toliko učinili?«

Kod mene, u Hrvatskoj, odnos prema Europi se može usporediti s prihvaćanjem kapitalizma kao sustava. Od Europe hoćemo tržište, mogućnost putovanja i zapošljavanja, turiste, investicije koje nas neće preplaviti, tako da ostanemo gazde na svome. A od kapitalizma smo htjeli samo veće plaće. Sve drugo što nam Europa »nameće« kao pripremu za članstvo u EU prihvaćamo s rezervom jer »nismo se borili protiv Beograda da bismo ga zamijenili dosadnim, činovničkim Bruxellesom« i »nećemo, kao nekad, srljati poput guski u maglu«.

I onda se čudimo, u bezbroj nadahnutih novinskih tekstova, kako nas Europa »ne razumije« ili, još gore, kako nam želi »poništiti nacionalni identitet zarad svojih interesa«. Promišljati Europu na početku trećeg tisućljeća znači vratiti se na knjigu *Servana Shreibera* »Američki izazov« koju su pročitali svi zapadni Europljani sa srednjom školom.

Već tada, 60-ih godina prošloga stoljeća, prevladala je kolektivna europska svijest o potrebi stvaranja

zajedničke ekonomije, zajedničke superdržave koja će odgovoriti američkom izazovu.

Umjesto da jednu po jednu europsku zemlju gutaju američke kompanije, trebalo je smoći snage i početi s čelikom, »concordeom«, Airbusom, da bismo stigli do zajedničke valute i granica bez carinika.

Na tom putu, dugom 40 i više godina, priječili su se branitelji »identiteta«, nevjerni tome koji su upozoravali da drugi narodi bolje

Niti Grčka nije izgubila identitet

prolaze od njihovih, da nestaju jezici kojim su govorili njihovi pradjedovi, da je nezamislivo da bruxelleska birokracija određuje kvalitetu vina u Bordeauxu ili da njemački seljaci financiraju portugalske koji im otimaju tržište. I danas te polemike traju, ali su sve tiše. Nekad nezamisliva francusko-njemačka alijansa postala je realnost. Britanska skepsa prema Kontinentu nikada nije bila manja. Svi su se brzo prekricali na euro, kao da nikada nije postojala »dojčmarka«, nizozemski gulden, francuski franak, španjolska pezeta.

Pa kako bi u tom društvu funkcionirale Hrvatska, Srbija, Crna Gora, Makedonija, koje još nisu sigurne priznaje li im svijet do kraja suverenitet, koje još ne mogu napisati poštene udžbenike o vlastitoj povijesti, niti su razgraničile vlastiti državni teritorij? Po mnogima koje ovdje

slušam, od Zagreba do Dubrovnika, od Osijeka do Umaga, Hrvatska ne bi trebala pristupiti EU bez čvrstih jamstava za nacionalnu i državnu opstojnost. »Europska unija briše identitet malih naroda. Nije Hrvatska u istoj poziciji kao Njemačka ili Francuska« - glavni im je argument.

Servirat ću im jednu kontru. Kad je Grčka, koja je nacionalističkija zemlja od Hrvatske i Srbije zajedno (probajte kao novinar pitati u Grčkoj postoje li nacionalne manjine!) pristupila EU, mnogi su tamošnji skeptici tražili »preduvjete«. Ako smo ravnopravna članica - grmjeli su - onda će svi naši predstavnici u Bruxellesu govoriti na grčkom jeziku. Kad dođe naš red da predsjedavamo Unijom, onda ćete vidjeti što Europi poručuje najstarija svjetska demokracija.

Međutim, grčke su frustracije trajale jedva dvije-tri godine. Brzo su se, učinkovitosti radi, prešaltali na engleski, a velike tirade o najstarijoj demokraciji zamijenjene su pedantnim radom na europskim gomilama dokumenata. Danas Grčka izgleda bolje nego prije 10 godina, je li? A nema nikakvih znakova da se grčki nacionalni identitet urušio pred europskom najezdom. I zato, Europljani neće (nije da ne razumiju) razgovarati u kategorijama koje im žele naturiti zapadni ili istočni Balkanci. Za njih je ta priča prošlost koje se nerado sjećaju. Slušaju nas s istom ravnodušnošću kao kad se starom vojniku žali remac na slabu hranu i rano ustajanje.

Mi, naravno, imamo izbor. Ne moramo ući u EU. Nitko nas ne tjera. Ali je posve sigurno da nas Europljani neće primiti s našim

Vojvođanski krug kredom

Neotuđivi ili sastavni dio

Vojvođanski politički korpus suviše je složeno polje različitih silnica čija ravnoteža se lako može poremetiti. A kad se jednom ravnoteža poremeti, onda obično više desetaka tisuća ljudi nekako preko noći iščezne na ovaj ili onaj način

Piše: Mirko Sebić

Vojvodina je iznenada postala međunarodno-pravno zanimljiv pojam, a imena pojedinih sremačkih sela sriču se na engleskom i nizozemskom. I to sve samo zato što je stanovnik Zemuna, Vojvođanin vojvoda Šešelj, kupio kartu u jednom pravcu put Haaga. Kraj tog putovanja, ili možda njegov početak, dugo je najavljivana optužnica pisana za lidera Srpske radikalne stranke u kojoj se pominju progoni civila i zločini protiv čovječnosti. U ovom slučaju optužnica je adresirana na čovjeka koji je, koliko jučer, na posljednjim predsjedničkim izborima osvojio gotovo milijun glasova. A ono za što ga Haag tereti dobar dio javnog mnjenja još uvijek naziva hvale vrijednim patriotskim djelom, a ne zločinom.

»KAŠIKE I KAŠIČICE«: Vrijeme u kome su u Vojvodini, agresivnim pritiskom »uvjeravani«, građani nesrpske nacionalnosti napuštali svoje kuće i odlazili spašavati žive glave, obilovalo je »zardalim kašikama«. Jednom od njih mahao je i vojvoda Vojislav. Danas, demokratski opozicionar Šešelj može reći - i reći će - da je to bila samo jedna mala, majušna, »kašika«. Zardala, ali ipak samo »kašika«. I nešto nam govori da će to biti temelj njegove povijesne obrane.

Ali danas svi zaboravljaju što je potrebno da se desi, pa da mahanje »zardalom kašikom« ne izgleda kao sulud i pri tome kažnjiv čin. Potrebna je odgovarajuća klima, a to svakako nije pitanje za meteorologe.

Nešto prije no što će vojvođanski parlament usvojiti, na brzinu sklepan, prijedlog zakona o lustraciji jedna nedužna učiteljica poslije kazališne predstave povela je grupu djece kući. Na njenu nesreću morali su kući autobusom novosadskog gradskog prijevoza. Na njenu nesreću morala se ova žena obraćati djeci na njihovom i njenom maternjem jeziku. A njihov maternji jezik nije bio jezik vozača autobusa. Iritantno, sred »Srpske Atine«. I eto ti razloga da pomenuti vozač izvuče sve svoje većinske

argumente i počne grubo vrijeđati učiteljicu pred njenim učenicima. Bila je to također jedna bezazlena mala verbalna »kašika«. Zahrđala doduše, ali ipak samo »kašika«. Ne bi trebalo praviti od muhe slona. Kad netko naškraba nacionalistički grafit, to se okvalificira kao »djelo izolirano pojedinca«. I opet muha nije slon.

SEPARATISTI?: Prošlog tjedna u priopćenju novosadskog odbora DSS-a upozoravalo se na »separatistički stav« koji navodno dolazi iz vrha Kaszinog Saveza vojvođanskih Mađara, a ako se tako nečemu ne stane na put posljedice će biti kobne po »inače dobre međunarodne odnose u pokrajini«. Riječ je o političkom utuku na komentare koje je SVM uputio na neke formulacije u nacrtu Osnovnog zakona Vojvodine, a koje umjesto tvrde formulacije da je »Vojvodina neotuđivi dio Srbije« predlažu mekšu i historijski precizniju formulaciju iz koje je pridjev »neotuđivi« ispaio u korist neutralne sintagme »sastavni dio«.

Ovo je bilo dovoljno da novosadski DSS zaključuje: »Stav SVM-a da je neprihvatljiva formulacija u tekstu Nacrta takozvanog Vojvođanskog ustava predstavlja pokušaj novog rasparčavanja države«. Zanimljivo je da slične opservacije o vojvođanskom pitanju i SVM-u ima odavno i vojvođanski SPS.

Dakle, u Skupštini Vojvodine će krajem mjeseca u raspravi o Nacrtu osnovnog zakona Vojvodine igrati tim patriotskih antiseparatista protiv, po svemu sudeći, nadmoćne separatističke momčadi. Da nije tako ne bi DSS prozivao republičkog premjera Zorana Đinđića i predsjednika Skupštine Vojvodine Nenada Čanka da se ograde od stavova SVM-a. Ako se to ne

desi: »Ukoliko gospoda Đinđić i Čanak to ne učine bit će jasno da su sve maske pale i da se otvoreno ide ka stvaranju republike ili države na sjeveru Srbije.«

Matrica po kojoj se separatizam u Vojvodini javi uvijek kad srpski političari imaju problema među sobom datira još od početka prošlog stoljeća, a isto je tako neosporna istina da u toj situaciji, ako se ne znaju čuvati, uvijek stradaju upravo manjine. Danas, nalazimo se u situaciji u

kojoj je stranka Vojislava Koštunice postala praktično razvlašteni dio pokojnog DOS-a, a njeno naglo razvijeno stranačko tijelo ostaje gladno vlasti bez mogućnosti da se u skorije vrijeme nasiti. Iz njenog ponašanja u Vojvodini vidimo kakva strategija će se forsirati u sljedećem razdoblju: kritika poteza oficijalnih organa vlasti svim raspoloživim sredstvima, igra narastajućim socijalnim nezadovoljstvom i naravno, nacionalna demagogija. Vojvođanski politički korpus suviše je složeno polje različitih silnica čija ravnoteža se lako može poremetiti. A kad se jednom ravnoteža poremeti, onda obično više desetaka tisuća ljudi nekako preko noći iščezne na ovaj ili onaj način. Zato je razdoblje koje je pred nama vrlo značajna proba političke mudrosti svih aktera ovdašnjeg javnog života. Da nam opet iz mraka ne izroni neka »zardala kašika«, ili kašikara ne daj bože.

Nakon posljednjih nesporazuma

Postoji li DOS u Subotici?

Posljednja sjednica SO Subotica, održana proteklog tjedna, završila je blokadom rada parlamenta. Nekoliko »vrućih tema« izazvale su odlučne, ali ne i neočekivane reakcije. Pojedine stranke izrazile su neslaganje sa sadržajem predloženih odluka, dok su druge kritizirale način na koji su postavljene ove točke na dnevni red, bez konzultacija među partnerima na vlasti. Točke dnevnog reda oko kojih se zakuhala nova afera bile su u prvom redu osnutak međuopćinske fondacije »Sigurnost za sve građane«, te protokol o suradnji devet općina sjeverne Vojvodine. Vijećnici Saveza vojvodanskih Mađara ostali su usamljeni u svečanoj dvorani Gradske kuće, bez kvoruma. Prvi puta su ih napustili svi partneri iz vlasti. Ovaj događaj otvara pitanje postoji li uopće DOS u Subotici, te aktualizira način donošenja odluka.

U POČETKU GLATKO: Dr. Oliver Dulić, negdašnji menadžer DOS-a iz vremena predizborne kampanje 2000. godine, o dobu dok su te stranke bile zajedno, kaže da se, sukladno koalicijskom sporazumu nisu dopuštale majorizacije, te da je kasnije definirana dvotrećinska većina potrebna za donošenje odluka.

»DOS je u početku funkcionirao jako lijepo, par sjednica nakon konstituiranja SO Subotica je sve išlo jako glatko, ali u trenutku kada je SVM konstituirao vlast, sva ostala pitanja su bila problematična. Bilo je neslaganja i tada smo odlučili da to nema smisla da postoji. Zadnji put sam iskreno ušao u pokušaj pomirenja DOS-a kao načelnik okruga pred kraj 2001. kako bismo ga očuvali u cilju donošenja strateških odluka za razvoj grada i kadrovska rješenja« - otkriva Dulić.

Tom prigodom je iz SVM-a odgovoreno kritikom, jer je dr. Oliver Dulić saziavao DOS kao načelnik okruga u prostorijama Okruga, a ne kao predsjednik DS-a u prostorijama DS-a. SVM se tada nije pojavio, a izostalo je i još nekoliko stranaka.

BAJIĆ ZAKUHAO: Međutim, krupnija neslaganja između DS-a i SVM-

a podudarila su se i s akcijama *Mirka Bajića* koji je više puta oštro napao predstavnike SVM-a, dovodeći ih u vezu s korupcijom. Napade nije obustavio nakon odlaska *Józsefa Kasze* s mjesta gradonačelnika, pa niti nakon što je *Imre Kern* napustio mjesto predsjednika Izvršnog odbora SO Subotica. Tadašnji

Iz vremena suradnje

Vjerojatno je bilo nekih nesporazuma u pripremi, ali je sve prošlo u demokratskim okvirima. Te točke dnevnog reda ne zahtijevaju ni po jednom zakonu široku raspravu. To što netko misli da treba naširoko raspravljati je njegovo mišljenje; ja ne mislim tako« - tvrdi Ispánovics.

Ono što se postavlja kao principijelno pitanje je kako se trebaju donositi odluke - kolegijem, što kritičari uspoređuju s metodom Centralnog komiteta iz vremena Komunističke partije, ili je za konzultacije dovoljna suradnja u okviru kolegija koji priprema materijal za sjednice Izvršnog odbora.

SPORE INFORMACIJE: *Mirko Ostrogonac*, član Izvršnog odbora, u ime

»SILEDŽIJE« I »SPORAČI«

Ostaje zaključak da DOS - ako i postoji - nije živ, te da se Savez vojvodanskih Mađara, kao stranka s predstavnicima na svim razinama vlasti, ponaša na način kakav vlada u tim institucijama. Taj oštar tempo nitko u lokalu ne može pratiti, pa se stvara dojam da samo jedna stranka vlada gradom. Međutim, osim upućivanja kritika, posljednjih dana na scenu stupaju i aktivniji načini izražavanja nezadovoljstva od strane ostatka DOS-a.

savezni zastupnik DS-a, Mirko Bajić bio je nezadovoljan time što DS nije ušla u oštriju konfrontaciju sa SVM-om, pa je napustio svoje kolege, baš kao dvije godine ranije SGS. SVM je u međuvremenu, reagirao oštro te je suprotno koalicijskom dogovoru smijenjen potpredsjednik SO *Nebojša Janjić*.

Nakon toga je DS formirala vlastiti vijećnički klub, te se *de facto* razila sa svojim partnerom iz pokrajinskih, republičkih i saveznih parlamentarnih klupa.

PROCEDURA SE POŠTIVA: Predsjednik SO Subotica *István Ispánovics*, nakon neuspjele sjednice Skupštine općine, kaže da sve točke dnevnog reda prolaze proceduru na kolegiju i na Izvršnom odboru. »Malo je čudno da su se neki sjetili na dan sjednice kazati svoje primjedbe, a toga je bilo i ranije od strane nekih stranaka.

Hrvatskog narodnog saveza kaže da je u načelu zadovoljan s pripremom materijala za sjednice IO, ali da bi rad bio efikasniji kada bi radna verzija za IO bila ranije pripremljena, jer se ovako samo na kratko prelista. »To je uvjetovano i tehničkim mogućnostima i nije suštinski problem. Jesmo li nas sedam u Izvršnom odboru dovoljno kvalificirani da toliko široki spektar problema možemo meritorno ocijeniti za usvajanja ili odbijanje, a da nemamo neku čvršću vezu sa svojom bazom i strankama koje zastupamo?« - upitao se Ostrogonac.

»Postoji mogućnost da dođe do neusuglašenosti, jer se, recimo, na frakcijama vrši usuglašavanje DOS-a, a da članovi IO često nisu o tome obaviješteni. Možda je to bio i ovaj posljednji slučaj, jer nisam imao informacije da postoje određene primjedbe« - dodao je Ostrogonac u izjavi za naš list.

Hrvati u Mađarskoj

Bogata aktivnost udruga

BAJA - Ovih su se dana u Mađarskoj privede kraju pripreme za izbore u najvišem tijelu Zemaljske samouprave Hrvata. Riječ je o vrhu piramide u čijem sustavu i temelju obituje 107, protekle jeseni izabranih, lokalnih samouprava Hrvata diljem 19 županija. No, malo kome je poznato da usporedo s ovim najvišim političkim tijelom u Mađarskoj uspješno djeluje i jedna druga, civilna udruga - Savez Hrvata u Mađarskoj (SHM).

Savez Hrvata u Mađarskoj osnovan je 1990. godine kada je rasformiran Demokratski savez južnih Slavena. Izbori su svake četvrte godine i ne pod udaraju se s izborima za tijela manjinskih samouprava. Do 1994. Savez i njegov Kongres predstavljali su najveće kulturno, prosvjetno i političko tijelo hrvatske manjine. Od 1993. godine političko organiziranje preuzimaju manjinske samouprave, te od tada SHM postaje civilna kulturna udruga. Savez je organiziran po regijama gdje žive Hrvati, te imamo peštansku, gradišćansku, zalasku, baranjsku, podravsku i bačku regiju. Procjene su da u Mađarskoj danas živi preko 90.000 Hrvata koji govore najmanje 7 dijalekata. Djeca uče hrvatski književni jezik u 36 vrtića, 38 osnovnih škola i dvije gimnazije (u Budimpešti i Pečuhu).

Jedino gradišćanski Hrvati imaju svoje (trojezične) udžbenike. Sve druge prosv-

jetne ustanove koriste knjige i pomoćna nastavna sredstva na književnom hrvatskom jeziku u nakladi tiskare i izdavačke kuće »Croatica« u Budimpešti.

Na katedri za filologiju Sveučilišta u Budimpešti, Pečuhu i Sambotelu studiraju budući nastavnici, a u Baji i Šopronu na Višoj školi pripremaju se buduće odgajateljice i učitelji za rad na hrvatskom jeziku.

Iz tiskare će za koji mjesec stići prvi bunjevački molitvenik. »Croatica«, kao samostalno poduzeće, osnovano 2000. godine tiska list »Hrvatski glasnik« u nakladi od oko 2.000 primjeraka, povišne kalendare i brojna druga izdanja.

»Odnosi s Maticom hrvatskom su izvanredni. Dobivamo ne samo moralnu, već i novčanu potporu. Imamo obećanje da će sredstava biti i za programe Saveza Hrvata u Mađarskoj. Tijekom cijele godine traje 'Kroacijada' po školama i školskim saborima, a uskoro kreće na put putujuća izložba 'Hrvatska u djelima mađarskih slikara'. Kulturne i folklorne udruge se spremaju na brojne domaće i inozemne turneje. Sve ovo poticajno djeluje, kako na najmlađe da njeguju svoj jezik i kulturu, tako i na obitelji u kojima je hrvatski jezik tijekom desetljeća potisnut u drugi plan« - kaže za »Hrvatsku riječ« predsjednik Saveza Hrvata u Mađarskoj *Josip Ostrogonac*.

László Király

Manje nacionalnih sukoba

VUKOVAR - Vlasti u Vukovaru mogu biti zadovoljne smanjenjem broja sukoba na nacionalnoj osnovi. Na području cijele županije bilo je svega trideset slučajeva koji se mogu okarakterizirati kao nacionalni, od toga dvanaest na području grada Vukovara. Prema riječima načelnika Policijske uprave Vukovarsko-srijemske *Marijana Tomurada*, radi se većinom o prekršajima protiv javnog reda i mira sa sitnim vrijeđanjima i svađama. Najteži slučaj

bio je s kraja studenoga 2002. u hotelu »Dunav« u Vukovaru kada je skupina mladića napravila incident na zabavi sindikata poljoprivrednog kombinata VUPIK, te je došlo do fizičkog obračuna. U policiji izražavaju uvjerenje kako se broj incidenata neće povećavati jer su ljudi sve više okrenuti sebi i svojim obiteljima. Jedna od tema koja će još dugo biti prisutna u Vukovaru je ratni zločin. Poznato je da ratni zločin ne zastarijeva i pitanje je samo tko će, kada i protiv koga pribaviti određene dokaze kako bi Policijska uprava mogla poduzeti odgovarajuće mjere i procesuirati takve osobe.

Janoš Kery

Bernard M. Luketich posjetio Vukovar

VUKOVAR - Predsjednik Hrvatske bratske zajednice u Americi *Bernard M. Luketich* boravio je u Hrvatskoj povodom obilježavanja 25. obljetnice neprekidnog djelovanja na toj dužnosti. Tom prigodom Luketicha je primio predsjednik Republike Hrvatske *Stjepan Mesić* te ga odlikovao visokim državnim odličjem za promicanje Hrvatske u SAD-u. U sklopu boravka u Hrvatskoj Luketich je sa suradnicima posjetio Vukovarsko-srijemsku županiju, odnosno gradove Vukovar i Ilok. U Vukovaru ga je primio župan Vukovarsko-srijemski *Nikola Šafer*. Nakon primanja, gosti su uz pratnju domaćina obišli centar

Bernard M. Luketich u Vukovaru

grada Vukovara, a potom položili vijenac kod glavnog spomen obilježja na Memorijalnom groblju žrtava iz Domovinskog rata. Luketich i Šafer su razgovarali o dosadašnjoj suradnji te o daljnjoj pomoći hrvatskog iseljništva domovini. Luketich je naglasio kako je Hrvatska bratska zajednica najveća organizacija Hrvata na američkom kontinentu koja pomaže u očuvanju hrvatskog identiteta u iseljništvu. Hrvati u Americi i dalje će humanitarno pomagati, dok se za političku situaciju u zemlji moramo pobrinuti sami - rekao je Luketich. Gosti su potom uz pratnju župana Nikole Šafera posjetili Ilok gdje ih je primio gradonačelnik Iloka *Zvonimir Dragun*.

Janoš Kery

Somborski teatar

Suradnja kao stil rada

SOMBOR - Narodno kazalište iz Sombora ugostit će 26. veljače teatar iz Tuzle, koji gostuje s predstavom »Operacija reket« (Z. Jugović/ N. Alispahić) a do kraja godine Somborci će uzvratiti posjet. Ovo je u biti nastavak suradnje obnovljene 1999. godine, a ravnatelj somborskog kazališta *Srdan Aleksić* naglašava da je ova kuća veoma zainteresirana za razmjenu predstava.

»Nadamo se da će uskoro biti realizirano naše gostovanje u Osijeku i uspostavljanje suradnje s tamošnjim kazalištem što je prošle godine inicirano na razini Zapadnobačkog okruga i Osječko - baranjske županije« - ističe Aleksić. »Postoji ideja da predstavom 'Buđenje proljeća' (V. Shakespeare/Z. Ratković) gostujemo u Zagrebu, a da istu predstavu u izvođenju jednog njihovog kazališta vidimo u Somboru. Ima i naznaka o našem sudjelovanju na jednom festivalu u Hrvatskoj«. Otvorenost za suradnju Aleksić ilustrira i podatkom da je u Somboru 10. siječnja gostovala Drama na mađarskom Narodnog kazališta iz Subotice (»Totovi«, I. Ekren/I. Znamenjak). Novosađani su 19. veljače izveli komični balet za djecu (»Maks i Moric«), dva dana kasnije s »Učiteljciom Kraus« gostovali su *R. Sokić, M. Radovanović i T. Uzunov*. Grupa »Argo« ovdje je nekoliko puta izvela predstavu »Pacijent doktora Freuda«, djelo hrvatskog pisca *Mire Gavrana*.

Sombor

U ovoj kazališnoj sezoni Somborci su imali dvije premijere - »Radost ubijanja« i »Kazimir i Karolina«, a upravo se priprema treća »Majstor i Margarita« *Mihaila Bulgakova* u dramatizaciji i režiji *Kokana Mladenovića*. U planu je i premijera, autorski projekt redateljice *Nikite Milivojević* iz Beograda, a na maloj sceni, koja se konačno obnavlja, nekadašnji somborski glumac *Radoje Čupić* predstaviti će se kao pisac i redatelj komada »Čelik«. Predviđeno je i izvođenje komada »Nigdje nikog nema« engleskog pisca *Edwarda Bonda* u režiji *Radoslava Milenkovića*.

Đ. Kukić

Susret starih i bolesnih u Petrovaradinu

Trpljenje u nošenju životnih križeva

PETROVARADIN - U povodu blagdana Gospe Lurdske (11. veljače), kojega je papa *Ivan Pavao II.* 1993. godine proglasio svjetskim danom bolesnika, starih i nemoćnih, u prostorijama Vikarijata srijemskog u Petrovaradinu održan je susret starih i bolesnih s prostora Srijema.

Susret je organiziran na inicijativu pomoćnog biskupa đakovačkog i srijemskog i generalnog vikara za Srijem *msgr. Đure Gašparovića* u subotu, 16. veljače.

U petrovaradinskoj crkvi sv. Jurja, je pred oko 300 bolesnika, staraca i njihovih pratitelja sve prisutne pozdravio biskup *Gašparović*, te započeo prigodnu Službu riječi.

U prigodnoj homiliji biskup *Gašparović* je istaknuo važnost strpljivosti u nošenju životnih križeva koje nam Bog povjerava, te pozvao na molitvu bolesnih za zdrave i zdravih za bolesne.

Predstavljanje
»Hrvatske riječi«
u Tavankutu

TAVANKUT - U nedjelju, 16. veljače, u Domu kulture u Tavankutu održano je predstavljanje »Hrvatske riječi«. Nazočnim domaćinima se obratio v. d. glavnog i odgovornog urednika i ravnatelj spomenutog tjednika *Zvonimir Perušić*, koji je bliže pojasnio samu koncepciju tjednika te prezentirao buduću uređivačku politiku sa širom percepcijom.

Na skupu je govorio i predsjednik privremenog Upravnog odbora *Tomislav Žigmanov*, koji je objasnio sve nedaće na koje se nailazilo u proteklom razdoblju prigodom pripreme projekta, a kasnije i samog tjednika, te izložio tekuće probleme.

IVAN IVKOVIĆ IVANDEKIC

S pomoćije u Tavankutu

On se u načelu osvrnuo na infrastrukturne i tehničke poteškoće u realiziranju tjednika. Nazočne mještane najviše je interesirao način i mjesta distribuiranja, jer u nekim udaljenim mjestima (Gornji Tavankut i Ljutovo) do sada nije bilo moguće nabaviti »Hrvatsku riječ«, tim prije jer ne postoje mjesta za prodaju tiska. Rješenje se iznašlo putem plasiranja u lokalne prodavaonice te se očekuje da naredni brojevi nađu put do svojih čitatelja i u ovim mjestima.

I pored nekih nejasnoća u distributivnom i uređivačkom domenu, koje su predstavnici pojasnili, nazočni su se složili oko velikog značaja tjednika »Hrvatske riječi« u medijskom objedinjavanju i izvještavanju te međusobnom upoznavanju cjelokupne hrvatske zajednice na ovim prostorima.

»Somboled« - Sombor

Feta sir za Hrvatsku

SOMBOR - U ovoj godini somborski »Somboled« će u Hrvatsku plasirati 120 tona feta sira, a ovaj vrsni somborski proizvod naći će se u oko 600 maloprodajnih objekata širom Hrvatske. Ugovori su potpisani i prve isporuke već su krenule. Poznata somborska mljekara i sladoledara ove će godine biti prisutnija i na tržištu Federacije Bosne i Hercegovine, kao i Republike Srpske. Umjesto sedam tona sira, mjesečno će se izvoziti količina veća za 30 posto, a značajniji je podatak da je ugovoren izvoz 120 tona sladoleda i da će

»Somboled« postaviti svoje rashladne uređaje u mnogim gradovima BiH. Suradnja sa Makedonijom zasad je limitirana izvoznom kvotom od 40 tona feta sira i edamera godišnje. Zanimljivo je da »Somboled« feta sir izvozi i u Švicarsku. U zimskom periodu svakih četrdesetak dana otpremi se po tri tone feta sira, a u ljetnjem izvoz se udvostručava.

Đ.K.

Aktualnosti u poljoprivredi Edukativne tribine za zemljoradnike

RUMA - U velikoj dvorani HKPD-a »Matija Gubec« u Rumi 7. veljače održana je tribina »Aktualnosti u poljoprivredi« koju su peti put skupa organizirali HKPD »Matija Gubec« i Institut za ratarstvo i povrtlarstvo iz Novog Sada. Pred prepunom dvoranom, uglavnom mlađih zemljoradnika iz 15 mjesta rumske, iriške, staropazovačke i srijemskomitrovačke općine, zamjenik direktora Instituta dr. Petar Sekulić govorio je o analizi i plodnosti tla, potrebama zemljišta i potrebama pojedinih kultura za mineralnim gnojivom.

Mr. Dejan Jovanović iz Zavoda za uljane kulture Instituta govorio je o suvremenoj proizvodnji suncokreta, a redoviti profesor Poljoprivrednog fakulteta dr. Branko Marinković je govorio o agrotehnici u proizvodnji šećerne repe i kukuruza.

Direktor Zavoda za kukuruz dr. Đorđe Jocković predstavio je sudionicima tribine sortiment kukuruza i soje za ovu ekonomsku godinu, a dipl. ing. Dušan Glušac je govoreći o zaštiti industrijskog bilja nizom primjera ukazao zemljoradnicima na greške koje najčešće čine u zaštiti svojih usjeva. Po završenim izlaganjima zemljoradnici su postavljali pitanja u svezi s unapređivanjem vlastite proizvodnje.

N. J.

Održano prelo

BAČKI BREG - Predsjednik KPD-a »Silvije S. Kranjčević« Adam Tubić otvorio je tradicionalno »Šokačko prelo« održano 15. veljače u Bačkom Bregu.

O radu Društva u prošloj godini govorila je Jelena Srijemac, a mala je Ivana Ivošev recitala. Ove godine je prelo uveličalo KU Udruga »Nikola Šubić Zrinjski« iz Petrijeva kod Osijeka.

Uz šaljive nagradne igre i uz »Bereške tamburaše« veselje je trajalo do zore. Među gostima na Prelu bili su Generalni konzul RH u Mađarskoj Ivan Bandić, savjetnik u Veleposlanstvu RH u Beogradu Stipe Medo i predstavnici Generalnog konzulata RH u Subotici, te predstavnici kulturnih institucija iz Subotice, Sombora, Bačkog Monoštora, Sonte, Vajske, Plavne, Tavankuta, Santova i Bačina.

Zlatko Gorjanac

Vodotoranj u obnovu

VUKOVAR - Projekt konstrukcijske sanacije vodotoranja je izrađen, te bi se uskoro trebalo odlučiti o uređenju i namjeni vodotoranja. Vodotoranj je simbol Domovinskog rata i otpora razaranju Vukovara. Na sastanku u Ministarstvu za javne radove, obnovu i graditeljstvo predloženo je da se ide na natječaj, kako bi se dobilo najbolje rješenje u okviru namjena koje grad predviđa. J.K.

BUTIK CVIJEĆA »ANEMONA«

24224 STARI ŽEDNIK, Zmaj Jovina 12

"POLJOAPOTEKA"

vl. Kata M. Ostrogonac
dipl. ing. zaštite bilja

Telefon: 0247/787-288

Hrvatska riječ

Vlč. Andrija Anišić, glavni i odgovorni urednik katoličkog mjesečnika, u povodu jubileja

»Zvonik« zvoni stoti put

Katolički list »Zvonik« osnovali su svećenici Hrvati Subotičke biskupije 19. rujna 1994. godine u Baču, u sjeni zvonika franjevačke crkve iz 13. stoljeća, te je tako mjesečnik dobio ime po najstarijem zvoniku u našoj biskupiji. Formalni izdavač je, danas, župni ured sv. Roka u Subotici, dok bi stvarni bio Izdavački odjel katoličkog instituta za kulturu, povijest i duhovnost »Ivan Antunović«. Dužnost glavnog i odgovornog urednika povjerena je vlč. Andriji Anišiću, župniku subotičke župe sv. Roka.

► **S obzirom da se katolički mjesečnik »Zvonik« neraskidivo veže uz Vaše ime, recite nam nešto o sebi?**

Rođen sam 24. rujna 1957. na *Hrvatskom Majuru*; osnovno i srednjoškolsko (klasična gimnazija) obrazovanje stekao sam u *Subotici*, teološke studije sam završio na *Filozofsko-teološkom institutu Družbe Isusove u Zagrebu*. Trenutno sam na post-diplomskim studijama specijalizacije na temu »Bračni i obiteljski moral«, gdje mi je preostalo još nekoliko ispita, predajem *moralnu teologiju* na subotičkom institutu, te uz svećeničke dužnosti, uređujem katolički mjesečnik »Zvonik«

► **Kada ste prepoznali budućeg novinara u sebi?**

Prva vijest koju sam poslao iz Male Bosne datira još iz dana u sjemeništu. Na Bogosloviji sam objavio jednu meditaciju, da bih nakon svršetka studija odmah počeo raditi u *Bačkom klasju*, a od samog

osnutka aktivan sam u »Zvoniku«.

► **Kao vršitelj dužnosti glavnog i odgovornog urednika najpozvaniji ste govoriti o koncepciji lista koji upravo slavi 100. broj. Koliko se ona mijenjala u odnosu na sami početak?**

Koncepcija se mijenjala samo u našim nastojanjima da obogatimo list. Kako je stizalo previše materijala uslijedilo je logično proširenje od početnih šesnaest do današnjih trideset i šest stranica, na kojima su ustanovljene i nove rubrike uz bok onih startnih. Naša težnja od samog početka je bila stvoriti formativno-infor-

mativni list, koji se pojavio u teškim vremenima kada je bilo gotovo nemoguće doći do crkvene literature na hrvatskom jeziku; nije bilo nikakvog tiska iz Hrvatske, pa smo željeli našim izdanjem premostiti jaz koji je nastao...

► **S kojim se poteškoćama nosite od samog početka, kakve su one danas na pragu desete obljetnice izlaženja?**

Nažalost, teškoće nisu prevaziđene ni do današnjih dana; susrećemo se s istim problemima kao i kod prvog broja. Jedino smo uznapredovali u pogledu tehničke opremljenosti, te se »ispraksirali«, sada već, dugogodišnjim izdavanjem našeg mjesečnika. Ne radimo profesionalno, nitko nije zaposlen u novinama, svaki broj se radi u potpunom entuzijazmu i ljubavi svih suradnika nošenih kršćanskim optimizmom, inače ne bismo fizički izdržali jedan ovako ozbiljan posao.

► **Osim svih navedenih poteškoća »Zvonik zvoni« stoti put pred nama. Imate li saznanja dokle se prostire vaša »zvonjava«?**

»Zvonik« daleko zvoni. Ne mogu tvrditi da imamo čitatelje na svim kontinentima, ali pret-

plate redovito stižu iz *Australije, Novog Zelanda, Argentine*, diljem *Europe*, po cijeloj *Hrvatskoj*, te po svim biskupijama bivše Jugoslavije. Nažalost, moram primijetiti da se »Zvonik« više cijeni vani nego u našoj, Subotičkoj biskupiji...

Dražen Prčić

Redakcija s urednikom

Proslava u »Bunjevačkom kolu«

Svečanost u povodu stotog broja održat će se 27. veljače u 17 sati, u prostorijama HKC-a »Bunjevačko kolo«.

Maksima Gorkog

ŠKOLA POŠTA

Fideks

Huga Badalića 12
Tel./faks: 024/553-809
24000 SUBOTICA
YUGOSLAVIA

Huga Badalića 12

»KOSMOS« - SUBOTICA

- Consalting
- Porezi
- Financije
- Vođenje poslovnih knjiga

Telefon: ++381 063/86-555-96

Disnotor

Piše: Alojzije
Stantić

*Sićam se takog
disnotora kod
dide da nam je
majka za večeru
spremila frišku
čorbu i pivčiji
paprikaš - kako
su kazali
»Morala sam ji
zaklat jel su se
tukli ko vaške.«*

Kod Bunjevaca disnotor je svinjokolj, a kadgod su naši stari za to hasnirali rič da su svinje potukli, jel su onda ranjenika ubili toljagom, a dobrim kasnije su ji počeli klat nožom. Izraz »jesil potuko svinje« il »potuko sam svinje« zadržali su naši stari u divanu tu i tamo sve do prid II. svitski rat.

Kod Bunjevaca salašara je bio adet da su sami obavili disnotor, sami istopili mast i »nadili nadiv.« To su obavli u krugu obitelji i bliže rodbine, brez obzira koliko su ranjenika zaklali u velikom disnotoru.

SPREMANJE ZA DISNOTOR:

Poklade su i vrime kad su salašari pravili velik disnotor, kad su odjedared zaklali sve ranjenike pridvičene za klanje u toj godini. Ovaj disnotor su pravili po zimi, najlakše se radi s mesom, a nema ni muva. Da taj velik poso urade u jednom danu, »u čisto«, roditelji su pozvali u goste udomljenu dicu, skupili su se toliko nji da na svakog ranjenika dotekne jedan beler i ženska koja će oprat i očistit criva, pomagat mu oko kuva-nja i nadivanja obare, kod topljenja masti i sl.

Veliki disnotor je dvostruke važnosti: odjedared su zaklali sve ranjenike da njim mast i slanina doteknu do adventskog malog disnotora, a nuz to je velik disnotor prilika da se okupi cila obitelj, da udomljena dica sa svojom dicom dođu pomoć da se taj velik poso uradi odjedared.

Za velik disnotor su se unaprid spremili i ošikarili su tavanska vrata na koja će mećat raspravljeno meso, naoštrili su nožove, sataru i sikiricu, oprali kotlove za mast i obaru, spremili kačice, i velike sude, načistili bilog i crnog luka, spremili ogriva i dosta rane i piće za josag. U većim obiteljima klali su po pet-šest pa i više ranjenika, da njim

dotekne mrsa i za pogođenu čeljad i za nadničare u većim poljskim poslovima.

DAN PRID DISNOTOR:

Gosti su se za disnotor počeli kupit dan ranije oko podne il posli, zavisno ko je otkaleg došo. Kočijaš je isprego konje i svezo u košaru, sonca su uvukli pod naslam, gosti su raspemili bućur i s domaćom čeljadi su razminili ko šta ima novog, ko je koga pozdravio i koješta tom nalik. Do večere su pozvani došli, a dok reduše nisu spremile astal za večeru, vrime su proveli u ugodnom divanu.

Sićam se takog disnotora kod dide da nam je majka za večeru spremila frišku čorbu i pivčiji paprikaš - kako su kazali »Morala sam ji zaklat, jel su se tukli ko vaške.« Posli večere reduše su spremale kujnu, a muškarci se latili filkanja i kartanja duraka, a da njim bude ugodnije okripljivali su se ladnom kevedinkom. Kartali su se do duboko u noć, a ako se kojem muškarcu prispavalo očo je odpavat na slami u košari il volarici. Žene s malom dicom su spavale u sobi, žene s većom dicom su više drimale neg spavale. Nas veću dicu su poligali u krevet popriko.

DISNOTOR: Ujtru dobrim prija svanuća sva su čeljad na nogama, a muškarci su posli čašice rakije izvlačili i zaklali ranjenike jednog za drugim. Časkom su ji opalili slamom, posli opaljužali i latili se rasprav-ljanja. U tom su reduše spremile ručak: ispekle su žigarice i komadiće mesa s lukom, s mekanim krivom i kiselim kupusom dobro se privatili.

Za užnu su reduše spremile disnotorski paprikaš s krumpirom isičenim na skale, kaurmu kako su ga kadgod zvali. Najprija su navadili u zdile prvim komšijama, a onda se domaća čeljad latila užne, kaka se ide samo na disno-

tor. Posli podne je proteklo u nadivanju divenice, gužnjaka i kule-nova, a ženske se bakćale oko obare i nadivanja krvavica i čvarklina i topljenja masti. Radili su ko mravi, da bi do večere oko raspravljanja ranjenika sve bilo urađeno. Šta je za pušenje, obišeno je o vrljike pod odžakom, a šta je za prisolje to je usoljeno. Mast je razlivena u kačice. Jedni su muškarci zbrinili živinu, ženske spratile pilež, a u ugrijanoj peći se pekla krumpirača za večeru. U kujni su reduše zamutile fanke i ostavile da se kreću.

Po kadgodašnjem adetu fanke su pekli na disnotor, prelo, »Debo četvrtak«, jel se na pečenje fanaka potroši tušta masti, triba ji tušta napeć a i toliko čeljadi da ji pojidu, a nji je disnotoru bilo fajn.

Kad su već obavili sve poslove s nožom a i imali su dobru podlogu, beleri su sve češće se laćali čašice s razlađenim vinom, pa je s tim i raslo njevo raspoloženje. Večerali su krumpiraču, a kad su je metnili na astal beler je kazo »da vidimo šta smo to uradili«. Ilo njim je dobro palo, a još više kad su ga zalivali ladnom kevedinkom, za koju su ljudi davno iskusili da je »špricer najbolji kad se čaša drži masnim prstima i naslanja na masne usne.« Veče su proveli u divanu, a muškarci u filkanju il kartanju duraka.

DEBO ČETVRTAK: Ove godine »Debo četvrtak« pada 27. veljače, kad se po starovinskom adetu peku fanki i kako su kazali »triba ist devet put, da budeš debo«, triba se naist »do gege«, jel već drugi četvrtak pada u korizmi, kad se uzdržava od prikomirnog ila i posti. Kadgod su na »Debo četvrtak« pravili skupštine (privatna zabava).

Običaj

Vjerni detaljima, zaboravili na bit

Piše: Vlač. mr.
Andrija Kopilović

*No, kada se
pojavi Učitelj -
Isus Krist -
našao je taj
narod tako
privrženim
običajima i
ljubomornom
čuvanju tradici-
je da je imao
zatvoreno srce
za tako veliku
Novost kao što
je Radosna
Vijest ili sama
osoba Isusa
Krista.*

Ima vrijednosti koje su svetinje po sebi. To su najčešće božanske datosti i izvor im je ili sam Bog ili njegov stvoriteljski čin predan prostoru i vremenu. I stoga proistječe i božansko pravo koje je neotuđivo, neuništivo pa i nedodirljivo, jer Bog je isti jučer, danas i u vijeke.

Takve vrijednosti u svijetu vjere postaju svetinje od kojih se živi i za koje se živi. Nerijetko te svetinje i vrednote su do te mjere od čovjeka stavljene na kušnju da se je za njih isplatilo žrtvovati sve, pa i život. Otuda i mučeništvo kao osobito herojstvo duha pred kojima stojimo s poštovanjem. Sjećam se jednog događaja s hodočašća mladih u Rim.

Nakon audijencije kod pape Pavla VI. otišli smo na obalu Tirenskoga mora u gradić Netuno. Tamo sam mlade poveo na grob svete Marije Goretti.

Ispričao sam im kratko biografiju da je ta dvanaestogodišnja djevojčica radije prihvatila šesnaest smrtnih uboda nožem, negoli da pristane na bludne prohtjeve svoga mladoga gazde. Sjećam se da je u grupi mladih bilo nekoliko nevjernika i jedan časnički sin ondašnje JNA.

Radi toga sam rekao da se pred grobom mučenika stoji s poštovanjem, bez obzira kojoj vjeri ili ideologiji pripadali, jer onaj koji je život svoj žrtvovao za ideale, ostao je idealan i svakako je heroj. Začudio sam se da su većina »katoličke mladeži« nakon toga otišli na kupanje u more, a ovi »nevjernički« mladići su ostali više od sata promatrajući neraspadnuto tijelo male Svetice. Čuo sam da se je kasnije upravo časnički sin obratio i postao revan kršćanin negdje u Istri.

Dakle, svetinje božanskoga porijekla čovjeka čine velikim.

No, ima svetinja koje čovjek »posvećuje«, za koje radi i žrtvuje se i to je vrijedno pažnje.

Kada se hoće vrednote i božanske i ljudske prenijeti s koljena na koljeno, to se događa odgojem, a u narodu tradicijom. Tradicija ili običaj nastaje čestim ponavljanjem istih čina i ponavl-

Objavu u jednoga istinitoga i pravoga Boga.

No, kada se pojavio Učitelj - Isus Krist - našao je taj narod tako privrženim običajima i ljubomornom čuvanju tradicije da je imao zatvoreno srce za tako veliku Novost kao što je Radosna Vijest ili sama osoba Isusa Krista. Zbog svoje privrženosti tradiciji, zbog vjernoga služenja običajima svojih otaca, Isus je morao proći pored njih nezapažen, neprihvaćen, dapače odbačen.

Ovih dana me nekako zaokupio osjećaj gorčine i prisjetih se Isusovih riječi kojima je predbacio svojim sunarodnjacima privrženost tradiciji kao manu jer su ostavši vjerni predaji otaca povrijedili daleko veću vrednotu: Božji zakon i čovjeka. Radi svojih običaja bili su vjerni detaljima, a zaboravili na bit: ljubav. Kažem: »ovih dana«, kada se u našoj inače maloj zajednici pozivajući na ovu ili onu vrednotu, na ovaj ili onaj običaj svakako htjelo ostati vjeran predaji otaca, a povrijeđena je daleko veća vrednota kao što je naše zajedništvo, kao što je ljubav. Inzistira se na običaju, a gaze se ljudi. Tako mi, eto, nekako Isusova poruka postaje silno suvremenom i nama upućenom: da održite svoje običaje, zaboravljate na Boga i njegovo najdraže stvorenje: Čovjeka, koji je stvoren

janjem istog sadržaja dok ono ne prijeđe u naviku pa naprosto postaje dio nas. Tako često ponavljanje čina koji su vrijedni i vrhunaravni nastaje krepost, ali ponavljanje nevrijednih istih čina nastaje griješnost i griješno stanje. Tako je običaj s jedne strane hvale vrijedan i tradicija, a redno okvir čuvanja vrednota pred kojima se čovjek sa zahvalnošću mora diviti. Tako je tradicijom, i prije pisane Riječi, jedan narod sačuvao vjeru i

Sve po 75 dinara!

Nade Dimić 34 i

Dimitrija Tucovića 5

Subotica

Prijedlog za ovaj tjedan

Heroj hrvatske kontrakulture i afroamerički etno-džezer

Knjiga »Plava krv« je svjedočanstvo o nesvakidašnjem majstorstvu pisanja Milka Valenta i čedo poetike suvremenog senzibiliteta.

Milko Valent, rođen 6. srpnja 1948. godine u Zagrebu, piše poeziju, kratku prozu, romane, eseje, spektakle, polemike i radio drame, sudjeluje na izložbama i u publikacijama vizualne poezije i mail-arta, te njegujući forme kao što su happening i provokacija, odavna opstoji kao živuća legenda urbane scene. Valentova poezija u knjizi »Plava krv« predočava nam užitak pisanja o užitku življenja. I erotike. Kao i u ostalim njegovim knjigama, Valentova poezija je kritična spram lika i glasa Velikog Brata koji plavi organizam mnogomilijardne porodice, a također je i otklon od providnih stereotipa i subverzivna spram komercijalne i konvencionalne organizacije teksta. Knjiga poezije »Plava krv« je još jedno svjedočanstvo o

Valentovoj bespoštednoj predanosti pisanju i njegovoj posvemašnjoj utočlonosti u samo biće jezika. Evo što kaže autor o svojoj pjesničkoj praksi:

»Otvoreno priznajem da još nisam odgovorio na pitanje zašto pišem poeziju, pogotovu zašto je pišem profesionalno kad je očito da nimalo nije unosna. No, isto tako nisam objasnio fenomen življenja, pa ipak živim, čak živim živahno, znajući da će smrtna ura jednog dana prekinuti ovo plavo bogatstvo, ovo živo plavetnilo koje želim i sada s vama

podijeliti«.

Samo oni neinformirani jazz-asafina-dosi ne znaju tko je Ahmad Jamal; samo su oni rijetki fanovi ovog besmrtnoga žanra popularne glazbe 20. stoljeća začuđeni njegovim uvrštavanjem na rang-listu 50 najbitnijih pijanista suvremenog džeza u mjerodavnom američkom džeztjedniku *Down Beat*.

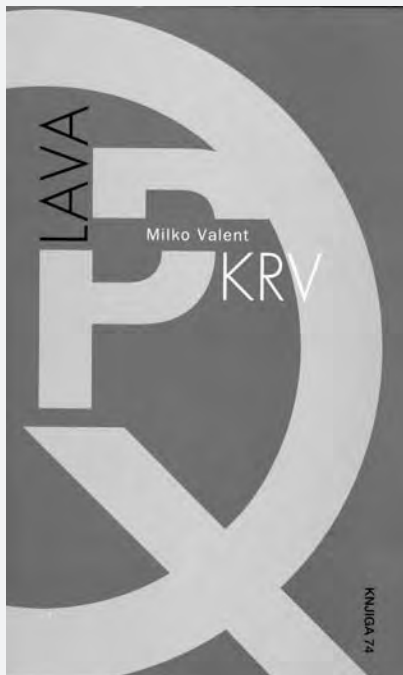
A onim drugima, sve je bilo jasno još davnih 60-ih prošlog stoljeća kada je pokojni Miles Davis, jedan od kamena međaša suvremenog džeza izjavio kako mu je dotični pijanist omiljeni glazbenik, i najdraži od svih svirača glasovira što su svirali u njegovim pratećim orkestrima, što je iznimno rijedak kompliment ima li se u vidu kako je Miles u istima bio škrt, i da su u njegovim skupinama svirala i takova imena, takvi giganti modernoga džeza-klavira, kakovi su, primjerice, Red Garland, Herbie Hancock, Joe Zawinull, Chick Corea, i(li) Keith Jarrett, da

pomenem samo neke, zbilja nezaobilazne.

Ahmad Jamal je američki džezipijanist koji pripada onome uskome krugu glasnogovornika okretanja afroameričkih kulturnih djelatnika i umjetnika svih fela majci-Africi, pobornik vraćanju islamu i prvotnim harmonijskim i ritmičnim osnovama crnačke glazbe uopće, a jazzu posebice, kojemu su pripadali i pokojni crni aktivist za građanska prava dr. Martin Luther King, pokojni Malcolm X, Elijah Mouhammad, te njihovi sljedbenici, boksačka legenda

Mouhammad Ali, glazbenici Miles Davis, John Coltrane, Nina Simone, Sly Stone, Buddy Miles, Don Pullen, i mnogi drugi. Što novo reći o albumu, točnije CD-u, »Nature« koji, istini za volju, i nije posebice nov: datira iz 1999. godine? Ništa što ne stoji i za sva ostala djela velikoga džezeru: to je briljantan album visokih tehničkih i kreativnih dometa s osloncem na primordijalnom krikom ritmova i utjecaja afričkoga kontinenta. Tipičan jamalovski projekt. Savršeno, dakle.

Zvonko Sarić

Ulomak iz intervjua Ede Popovića s Milkom Valentom
(»Jutarnji list«, 14. veljače, 2003.)

Slavan još za života, ipak

Kako bi ukratko predočio svoj novi roman »Fatalne žene plaču na kamionima«, a bez, za noviju hrvatsku književnost tako uobičajene samohvalisavosti?

U kontekstu recentne hrvatske književnosti, samohvala bi izgledala doista morbidno, otprilike kao kakav bolesni altruizam; kao kada bi Janica Kostelić došla u društvo paraplegičara, postrojila ih na Sljemenu i krenula se hvaliti kako smuča bolje od njih.

Plašiš li se da ćeš doživjeti sudbinu Kamova i Begovića, to jest, da će tvoja djela biti revalorizirana tek posthumno?

Što bi se zarad tako čega plašio? Bolje i posthumno, no nikada. Bacha su »otkrili« sto godina nakon smrti, Joycea još ne mogu čitati, čak se i jednostavni te krepki Krleža proglašava teškim piscem...Iako uporno radim na posthumnoj zvjezdanoj prašini, vrednovanje barem dijela mojega opusa čini se, ipak će se, makar djelomično, zbiti još za života.

Uspjela izložba u Likovnom susretu

Srednjoeuropski likovnjaci u japanskom maniru

Na izložbi radova po vlažnoj ručno rađenoj hartiji ističu se radovi slikara iz Hrvatske i iz Novoga Sada.

U galeriji subotičkog Likovnog susreta otvorena je minule srijede izložba *The Iwano Project III.*, koja je gledateljstvu predstavila radove renomiranih likovnih umjetnika s prostora srednje Europe (glede čijeg se bitisanja nedavno u Novom Sadu vodila zanimljiva rasprava među intelektualcima kalibra *Györgya*

Konráda, Arpáda Losoncza, Lászla Végela i moderatora tribine *Teofila Pančića*).

Konkretno: iz Vojvodine, Srbije, Hrvatske, Crne Gore, BiH, Bugarske, Češke, Mađarske, Makedonije, Slovačke, Rumunjske i Slovenije. Izložbu je organizirao osnivač i direktor Iwano projekta *Aleksandar Pedović*, a otvorili ravnateljica Likovnoga susreta *Olga Šram* i *Lazar Simonović*, kao predstavnik suor-

ganizatora, novosadskoga Otvorenog sveučilišta, s kojim, inače, subotički Likovni susret održava tradicionalno dobre odnose. Cijeli projekt, dakle i postavka izložbe, odražavaju pristup pomenutih umjetnika slikarskoj tehnici uvriježenoj još u davnoj povijesti (carskoga) Japana, slikanju po vlažnoj,

ručno rađenoj hartiji: »Japan je najbolji i najveći proizvođač ručno rađenoga papira na svijetu. Ova djelatnost u Japanu ima 2000 godina dugu tradiciju. Zahvaljujući svojem kvalitetu, ova hartija ima u svijetu sve više cijenjenu kvalitetu i prihvaća je sve veći broj umjetnika. Dokaz više, dakle, da japanska tradicionalna kultura dobija sve više internacionalni karakter. Konkretno, gospodin *Heizaburo Iwano*, građanin *Imadate*, u prefekturi *Fukui*, izrađuje najbolji ručno rađeni papir u Japanu, time i u svijetu, što se njegove umjetničke uporabe tiče«, izjavio je za uvodnu riječ u katalogu s otvorenja izložbe u Novom Sadu gospodin *Hadayuki Hasegawa*, ravnatelj japanskoga muzeja *Hiroko Mori & Statys Museum*, a istom je prilikom izložbu, koju su sada u prilici razgledati i subotički poklonici vizualnog estetskog ugođaja miješanja europskog kreativnog istraživanja i dalekoistočnjačke tehnološke tradicije, otvorio predsjednik Izvršnog vijeća Vojvodine *Đorđe Đukić*. Od izloženih radova, Vašemu se izvještaču, osobno, najviše dopadaju radovi hrvatskih likovnih umjetnika, *Roberta Pauletta* (na fotosu s otvorenja izložbe u Subotici), te *Fulvija Juričića*, kao i novosadskoga slikara i majstora crteža, grafike i primjenjenoga designa *Ferenca Baráta*.

R. G. Tilly

OBLJETNICA

Chuck Jones

Prije točno godinu dana, na današnji dan, preminuo je u svojem domu, u *Coroni del Mar*, u Kaliforniji, od srčanoga udara legendarni američki animator i strip-crtičar *Chuck Jones*.

Ovaj genijalni ilustrator i veliki majstor kičice, dobitnik tri »Oscara« i počasne Akademijine nagrade za životno djelo, čovjek nakon kojeg animacija i humor više nikada neće biti isti, ostavio je u legat za sobom milijune suza (od smijeha) što su ih kod gledatelja izazivale njegove sulude i surealne avanture ciničnog zeca, patka-prznice, vječito zaljubljena tvora, smotana prasca, (al)i, prije svih, neobične endemske zvijerke koja u Arizoni obožava jurcati pored putova (jeste, dragi čitatelji, u Arizoni doista postoji glasovita ptica-trkačica!!!) i, dakako, vječito gladnoga kojota, koji nikako da uhiti trkačicu, ali koji, jednako tako, nikada ne gubi nadu. »Animacija nije iluzija života, ona je život«, rekao je jedared Chuck i dokaz(iv)ao to u preko tri stotine crtanih i animiranih filmova. Prije godinu dana napustio nas je veliki gospon, šarmantni čovjek i nesumnjivi umjetnički genij. Na koncu je ostalo samo da Sveti Petar preboli šok kada mu se, tamo gore, na vratima Raja pojavi Chuck Jones, te nehajno se naslonjavajući na ista, izvuče mrkvu iz usta i u maniru *Groucha Marxa* upita: »Rista, koji ti je vrag?«

R. G. Tilly

In memoriam

Željko Kujundžić (1920. - 2003.)

Minuloga tjedna preminuo je u gradu Osoyoosu, Britanskoj Kolumbiji u Kanadi, međunarodno priznati likovni umjetnik, pedagog, teoretičar i praktičar suvremene estetike, hrvatski slikar,

skulptor, grafičar, tiskar, ilustrator, primijenjeni umjetnik i designer *Željko Kujundžić*.

Umjetnik i akademik koji je svoj kreativni trag ostavio po cijelomu svijetu, rođen je u Subotici, 23. listopada 1920. godine. Diplomirao je na budimpeštanskom Institutu lijepih umjetnosti, a najveću su mu inspiraciju pružale drevne umjetnine starih civilizacija kao i ostaci kultura američkih starosjedelaca, nativnih Indijanaca (konkretno, plemena Sue, Sioux, Apachi i Kiowa). Posljednja mu djela odišu glorifikacijom življenja i različitosti svih svjetskih kultura. Kujundžić je bio utemeljiteljem i ravnateljem umjetničke kolonije *Nelson Kootenay School of Art* pri kampusu sveučilišta Pennsylvania State University, u razdoblju od 1971. do 1982. Radovi su mu izloženi diljem svijeta, od prestižnih galerija u Washingtonu (SAD), Edinburghu (Škotska), Louvreu (Francuska), Torontu (Kanada) do Nacionalnoga muzeja Japana, u Kyotu. Od obilja remek-djela velikoga umjetnika istaknuo bih još samo monumentalni

spomenik »Vrata življenja«, 135 tona tešku skulpturu na ulazu u židovski centar *Jewish Community Center* u Uniontownu, državi Pennsylvania, posvećen spomenu na žrtve Holokausta. Kao renesansni tip umjetnika, Kujundžić je - uza sve pobrojano - bio i pjesnik i izumitelj. U autobiografskoj knjizi »Zgrčeni torzo« opisuje svoje bježanje i distanciranje kako od nacističke (njemačke) tako i od komunističke (sovjetske) stege i ideologije. Valjda jedina neostvarena, pa time i najveća želja pokojnoga velikana, bila je da izlaže u rodnom gradu, Subotici. Nikada mu za života ta prilika nije ukazana, iako je, izvan svake sumnje uz pokojnoga *Imrea Sáfránya*, on najznačajniji likovni umjetnik ponikao u ovom gradu. Iskrena je želja, kako potpisnika ovih redaka tako i mnogobrojnih štovalaca Kujundžićeva izvanvremeno vrijednoga umjetničkoga opusa diljem čitavoga svijeta, da će ta nepravda k njemu, makar sada, posthumno, biti ispravljena.

R. G. Tilly

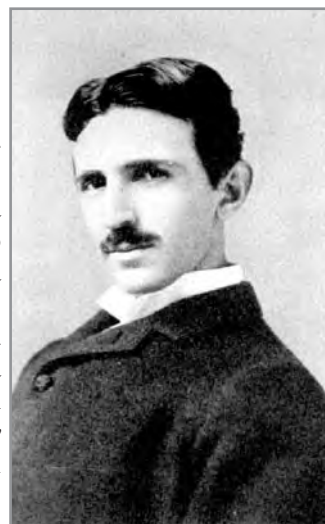
NEIMARI KULTURNE BAŠTINE

Nikola Tesla (1856. -1943.)

Ni posljednjim usitnjavanjem negdašnje zajedničke domovine nisu prestale polemike oko svojatanja *Nikole Tesle*, uz *Ivu Andrića* podjednako najvećeg imena kulture i znanosti (i) u Hrvata (i u Srba, i djelomice, Bošnjaka). Bilo kako bilo, činjenice su ove: Tesla je rođen u Smiljanu, u Hrvatskoj, na koju je bio »ponosan, kao svoju domovinu, jednako kao i na svoje srpsko podrijetlo«.

Veliki učenjak i glasoviti fizičar i inženjer jedan je od tvoraca moderne elektrotehnike, čiji su najvažniji izumi proizvodnja i uporaba polifaznih struja i motora, sistem prenošenja električne energije u duljinu pomoću izmjenične struje, Teslin kalem i Teslin transformator elektromehanički izokroni oscilator, Teslin sustav bežične telegrafije, elektronske cijevi, teorija radioaktiviteta, vakuumska cijev visoke napetosti, teleautomati, otkriće terestrične rezonance i zakona za širenje električne struje kroz zemlju, bežični transmitsar visoke napetosti, prenošenje energije pomoću stacionarnih terestričnih valova, i drugo. Sva se suvremena pogonska elektrotehnika bazira na njegovom principu okretnog magnetnog polja; na njegovim se izumima zasniva i bežična telegrafija i mnogo što drugo. Najglasovitija su mu

djela: »Pokus s izmjeničnim strujama visoke frekvence i napona«, »O svijetlu«, »Refleksija rentgenskih zraka« itd. Veći dio života proveo je u SAD-u, a preminuo je 7. siječnja 1943., usamljen, okružen golubovima, u malenom apartmanu kulturnoga prebivališta zaboravljenih velikana, hotelu *Chelsea* u *New Yorku* (u komu su dugo prebivali i pokojni *Jerry Garcia*, *Allen Ginsberg*, *Timothy Leary*, *Janis Joplin* i drugi velikani američke kontrakulture s konca 60-ih), gdje je samoubojstvo desetljeće kasnije izvršio (opijajući se nasmrt) i najveći velški pjesnik, *Dylan Thomas*. Najvećem učenjaku Hrvatske, i prije smrti, društvo su, dakle, pravili nesretni anđeli, kakav je bio i on sam, kojima je ovaj svijet oduvijek bio pretijesan i pun nerazumijevanja.

R. G. Tilly

Jozefina Skenderović, slamarka

I umjetnik i zanatlija

Jozefina Skenderović, glasovita slamarka iz Subotice, nastavnica fizike i kemije u Osnovnoj školi »Ivan Milutinović«, intenzivno se i veoma uspješno bavi umjetničkim radom u tehnici slame, još od davne 1980. godine. Rođena je u Tavankutu, članica je likovne sekcije HKPD-a »Matija Gubec« iz Tavankuta, izlagala je preko 90 puta na skupnim izložbama. U radu tavankutske Kolonije aktivno sudjeluje od njezina početka, 1986. godine, a od 1994. preuzela je organizaciju »Prve jugoslavenske kolonije slamarki u tehnici naive«. Sudjelovala je, među ostalima, na kolonijama »Likovnog kruga Slavonije« u Ernestinovu, »Treća dimenzija« u Beogradu, u Puračiću, Rastokama i Jajcu. Dobitnica je više diploma i priznanja.

► **Pretpostavimo da renomirana i priznata slamarka poput Vas ima zadatak potpunom laiku predložiti umjetnost likovnog djelanja u slami, i pretpostavimo da sam taj laik ja. Kako biste mi Vi razjasnili bit Vašeg kreativnog rada? Što je to uopće slamarka? I, je li to umjetnička disciplina ili je riječ o vrsti zanata?**

I jedno je, i drugo. Potrebno je poznavanje tehnike rada u slami, kao što je za dobrog umjetnika u drvorezu potrebno da svlada tehniku rada u drvetu, ili nekoga tko radi u metalu tehniku rada s metalom. Ostalo je, svladate li tehniku, stvar

inspiracije i mašte. Kreacija. A i umjetnost je, kao što je, primjerice to umjetnost naive, naših poznatijih kolega i kolegica diljem Hrvatske, koje su renomirane diljem svijeta svojim naivnim slikarstvom. I rad u slami je vrst naivnoga likovnog djelanja. Ali je umjetnost. Čak i primijenjena, modna. Primjerice, naša sugrađanka *Marija Šabić* izradila je haljinu za natječaj za miss nedavno održan u Beyruthu, na kojoj je haljini najzapaženiji detalj bio upravo ukras što smo ga mi načinili, od slame. Eto, to bi bio doseg u domenu designa ili mode, kako vam drago. Ali da je umjetnost, umjetnost je. Tu nema dvojbe.

► **U brojnim izložbama i postavkama u zemlji i inozemstvu ističe se poziv HKPD-u »Matija Gubec«, odjelu slamarki, čija ste Vi ravnateljica, za sudjelovanje na Međunarodnome sajmu zanatstva i male privrede u Münchenu, (Njemačka) od 12. do 19. ožujka. Recite štogod više o planovima tijekom ove godine...**

Dobro ste informirani. Likovni odjel naive u tehnici slame, kako se punim imenom nazivlje naša grupa u okviru HKPD-a »Matija Gubec« u Tavankutu, doista je dobila taj poziv, no veliko je pitanje hoćemo li moći priskrbiti novac za taj put. Znae već kako stoje stvari u svezi s tim i s kulturom, općenito... To je

Jozefina Skenderović

sajam na kojemu bismo prije svega voljeli čim više toga prodati, od starih sličica, broševa, minijatura, etno-motiva, šarenih jaja, marama iz nošnji bunjevačkih Hrvata, do sitnica od slame i krupnijih umjetničkih djela u istoj tehnici, tako da bi se i gospodarstveno to isplatilo. No, velim, to nije izvjesno. Izvjesno je, međutim gostovanje u Hrvatskoj, gdje ćemo izlagati radove u tehnici slame velikih formata, od Osijeka do Istre i hrvatskoga mora, u Puli, Rijeci, Poreču, po otocima... No, ni tu nije sve bez problema. Kontingent slika ma kog, a posebno većeg formata, teško se prenosi.

Razgovarao: R. G. Tilly

Gostuje umjetnički ansambl tuzlanskog kazališta

»Putovanje Ivana Frane Jukića« na subotičkoj kazališnoj sceni

Publika u Subotici moći će vidjeti kazališnu predstavu »Putovanje Ivana Frane Jukića« u izvedbi Narodnog kazališta iz Tuzle, i to 25. veljače u 19 i 30 sati u maloj dvorani Narodnog kazališta. Ova predstava je utemeljena na istoimenom romanu autora *Ivana Lovrenovića*, u redateljskoj postavci *Gradimira Gojera* i u dramaturgiji *Ljubice Ostojić*. Predstava je premijerno izvedena 30. srpnja 2002. godine u Tuzli.

Ivan Frane Jukić (Banja Luka, 8. srpnja 1818. - Beč, 20. svibnja 1857.) pisac je putopisa i povijesne proze, te sakupljač naro-

dnih pjesama. Studij filozofije završio je u Zagrebu, a teologiju u Veszprému i Dubrovniku.

Izuzetna ličnost prve polovice XIX. Stoljeća, ne samo među bosanskim franjevcima, nego i u Bosni i Hercegovini uopće. U duhu osnovne ideje hrvatskoga narodnog preporoda zalagao se za jedinstvo svih Ilira, zajedništvo njihova pisma, jezika i pravopisa, kako je, među ostalim, zabilježeno o velikom bosanskom intelektualcu Ivanu F. Jukiću u »Leksikonu hrvatskih književnika BiH od najstarijih vremena do danas«.

Miss sela 2003. (2)

RAKOVEC KRAJ VRBOVCA - Na ovom nadasve zanimljivom natjecanju, koje smo najavili u prošlom broju, pobijedila je *Slavica Murat* (31) iz Cerne, predstavnica Vukovarsko-srijemske županije.

Uz miss sela za 2003. godinu, izabrane su *Marica Grudenić* iz Marinbroda, kao prva pratilja i *Zlata Nanić* iz Habjanovca kod Dubrave, kao druga pratilja.

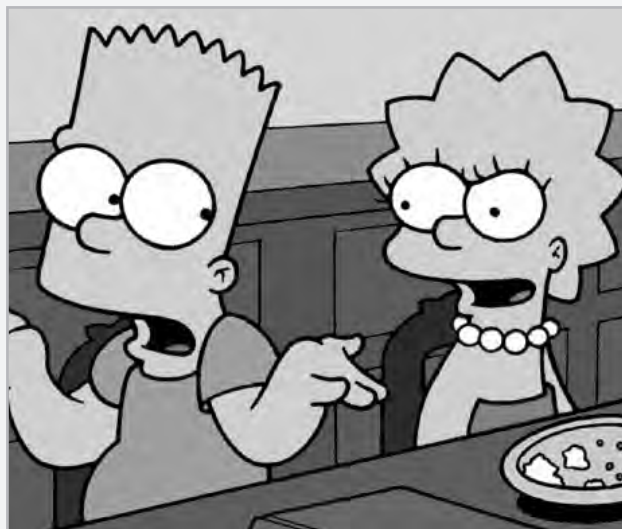
Ugodnom osjećaju svih nazočnih pridonijela je limena glazba iz Vrbovca, uz nastup lokalnih pjevača, te bogata kulinarska ponuda večeri iz koje izdvajamo: *Eingemachtet* (domaća juha s telećim i pilećim »nogenicama«), pečeni odojak, punjenu vratinu, mlince uz desertne makovnjače i orehnjače zalivene kvalitetnim vinima Zagrebačke županije.

Vječni »Simpsonsi«

U svojoj 14. sezoni neprekidnog prikazivanja, na pragu 300. epizode, animirani serijal o »otkačenoj« obitelji *Homera Simpsona* obara sve rekorde dugovječnosti na malim ekranima, te će uskoro ponijeti epitet najduljeg igranog programa u tzv. *prime time* terminu, najgledanijem vremenu na američkoj Fox televiziji.

Započevši još daleke 1990., emitirajući se u preko 70 zemalja, rekorderski staž mogu zahvaliti vječitoj mladosti svojih vjernih gledatelja, čija se starosna dob proteže doista od 5 do 105 godina i koji nizašto na svijetu ne bi

propustili nove dogodovštine *Barta*, *Marge*, *Lise*, te ostalih, sada već besmrtnih, kultura iz planetarno popularnog »crtića za odrasle«. Vijest kojom su producenti obznanalili daljnji nastavak emitiranja sve do svibnja 2005. zasigurno će obradovati sve *simpsponovce* s naših prostora, ostavljajući ih da uživaju u omiljenim trenucima infantilno-satirične animirane zabave.

Top lista Hrvatskog radija

1. **Hladno pivo** - Samar
2. **Lvky** - Misliti na sebe
3. **Divas feat. General Woo** - Bon appetite
4. **Matrix** - Poljubi me strasno
5. **Massimo** - Znam zašto te osjećam
6. **Djeca** - Arhimed
7. **Soma Dollara** - Sedamdesete
8. **Gibonni** - Svi moji punti kad se zbroje
9. **Oliver** - Trag u beskraju
10. **El Bahattee** - Na balkanski način

Ibrica Jusić u Beogradu

Jedan od najznačajnijih kantautora hrvatske glazbene scene, *Ibrica Jusić*, održao je u utorak 19. veljače koncert u beogradskom Domu sindikata pred dvije tisuće ljudi. Ibricačina vjerna publika pjevušila je sve njegove dobro poznate pjesme: *Jagoda*, *Ljubio sam vašu ćer*, *Nije bilo lako*, *Stari Sebastijan*...

Bila je to nostalgična večer u kojoj se publika prisjećala nekih davnih vremena, a njegovi obožavatelji kažu da se Ibrica uopće nije promjenio. Još jednom se potvrdila stara istina da je on jedan od malobrojnih glazbenika čije stvaralaštvo ima prizvuk vječnosti.

V.M.

IZ NAŠIH KUHINJA

Paprikaš od pijetla

POTREBNO JE:

- 1 pijetao (srednji)
- 3 glavice crnog luka
- 3 žlice ulja
- 1 žlicu »vegete«
- 2 žlice kuhane rajčice ili jedna svježa rajčica
- 1 zelena paprika
- 1/2 kavene žličice mljevenog papra
- 1 kavena žličica sitne crvene paprike

Upirjati na ulju sitno isječen crni luk, dodati isječenog pijetla na lijepe komade, malo propirjati i naliti vode da se (s)kuha. Zatim dodati ostale sastojke (osim sitne paprike) i kuhati na srednjoj vatri oko dva sata. Probati meso je li kuhano, pa dodati sitnu papriku, može po ukusu (i malo ljute), pa neka vrije još deset minuta. Uz ovaj paprikaš može se servirati domaće tijesto ili riža, i prigodna salata (zimi može turšija ili kiseli kupus, a ljeti salata od svježeg kupusa).

Recept pripremila: Marija Čović

Prva srpsko-hrvatska koprodukcija nakon raspada bivše države

»Ledina« kao dokument

Najnoviji film u režiji *Ljubiše Samardžića* »Ledina« premijerno je prikazan na upravo okončanom 53. Berlinskom filmskom festivalu.

Riječ je o prvoj srpsko - hrvatskoj koprodukciji nakon raspada Jugoslavije, a glavne uloge tumače poznata hrvatska glumica *Ksenija Pajić* i *Dragan Bjelogrić*. Ljubavna je to priča o dvoje muzičara: violončelistu i flautistici. Film na nov način otvara problem mješovitih brakova. Dubrovkinja se sredinom osamdesetih udaje za Srbina. Ona je od u vremenu 1995. do 2002. razapeta između stradanja rodnog grada i domovine i supruga i djeteta s kojima je ostala u Beogradu. Ona se u takvoj sredini ne snalazi najbolje. Brak postaje poprište sukoba koje izazivaju vanjske okolnosti. Tragedija se događa na kraju filma kada jedan oficir jugo vojske slučajno ubija dijete. Ksenija (glavna junakinja se zove isto kao i glumica) shvaća da tu više ne može ostati sa suprugom i vraća se u Dubrovnik.

Projekt potpisuju produkcijske kuće »Cinema design« iz Beograda i »Gral film« iz Zagreba. Direktor i izvršni producent filma *Tonči Mataulić* kaže za

»Hrvatsku Riječ« da je ovo ostvarenje u njemačkoj metropoli prikazano s velikim uspjehom i dodaje: »Ovo je bila naša prva suradnja, mogu reći da je bila plodotvorna. Kroz ovu priču prelama se posljedice, stradanja i odnosi u mješovitom braku: sve ono što smo preživjeli«. Tonči Mataulić ističe da je velika pomoć stigla iz Pokrajinskog sekretarijata za kulturu Vojvodine, posredovanjem *Nenada Čanka*, a svoj doprinos dala su i ministarstva kulture dvije susjedne zemlje Srbije i Hrvatske.

Glavnog glumca *Dragana Bjelogrića* upitali smo kako je bilo raditi na ovom projektu: »Ksenija je odlična glumica, dobro je poznajem«. Sam kasting je bio izuzetno zanimljiv. U filmu se pojavljuje i *Zijah Sokolović* kome je ovo prvi film u Srbiji. Čast mi je što je moje ime na projektima koji doprinose ponovnom uspostavljanju veza. Filmovi »Lepa sela lepo gore« i »Rane« su bili prvi koji su probili led. Sada radim na filmu *Branka Đurića Đure* koji se snima u Sloveniji. Za nova sam povezivanja. Na kraju krajeva svi smo mi živjeli u istoj državi i sada živimo slične živote«.

Do glavne glumice *Ksenije Pajić* nismo mogli doći. Ali citirati ćemo njenu izjavu datu hrvatskom Elleu: »Ne bih radila razliku između filmskih ekipa u Zagrebu i

Ksenija Pajić

Beogradu. Filmske ekipe su poseban svijet. To su sve ljudi koji su zaljubljeni u film i taj svoj posao zdušno rade, bez fige u džepu. Ljudi su bili izuzetno pristojni, cijenili me i kao osobu i kao glavnu glumicu, u uvjetima koji nisu bili najsajniji.

U »Ledinama« se pojavljuju još i *Milena Dravić* i *Seka Sablić*. S hrvatske strane tu su dramaturg *Darko Lukić* i *Matija Dedić* koji se prvi puta okušao u skladanju filmske glazbe.

»Ledina« zatvara FEST 9. ožujka, a u kinima se film počinje prikazivati od 10. ožujka.

Mike Grgich

Hrvatski kralj vina

NAPA VALLEY. CALIFORNIA - In vino veritas (u vinu je istina), potvrđuju vrhunske sorte najkvalitetnijih svjetskih vina, koje svake godine proizvede najugledniji hrvatski vinar svih vremena *Mike Grgich*. Čovjek koji je još 1976. godine u Parizu ovjenčan slavom vrhunskog wine-makera (vinara), potukavši svojim kalifornijskim *chardonnayom* veliki imperij burgundskih istoimenih vina, te postao

apsolutni svjetski prvak u vinificiranju bijelog grožđa. Francuski trijumf je materijalizirao osnutkom vinarije Grgich Hills (Grgičevo gorje) u Napa Valleyu, California, proizvodeći danas impresivnih milijun buteljki godišnje. Vraćajući se hrvatskim korijenima, otvorio je 1996. vinski podrum u Trsteniku kraj Dubrovnika, gdje puni 25.000 boca na godinu. Skupocjene etikete njegovih vina danas su neizbježni detalj na svim značajnijim trpezama diljem svijeta. Istaknimo među ostalima još i *malog plavca*, *pošip*, *sauvignon blanc*, *cabernet*, *zinfandel*, sve u karakterističnom Grgičevom kalifornijskom potpisu. Živjeli!

Mihajlo Bogešić, velika košarkaška nada iz Subotice

Godi mi što se »Cibona« interesira za mene

Mladi košarkaš subotičkog prvoligaša »Spartaka« skrenuo je još prije nekoliko godina pozornost na svoj osebnjini talent, sportski dar zbog kojeg su mu istinski znalci igre među obručima prorekli blistavu igračku budućnost. Danas, s nepunih dvadeset godina, svojim zapaženim igrama na prvoligaškoj sceni, najbolje moguće potvrđuje davno izrečene ocjene košarkaških stručnjaka. Stoga interesiranje zagrebačke »Cibone«, višestrukog prvaka Europe, za vižljastog playmakera iz Dudove šume uopće ne čudi. U pitanju su ipakiskusni košarkaški vukovi...

► **Košarkaškim znalcima ste već dobro znani, ali predstavite se i našim čitateljima koji manje prate košarku.**

Rođen sam 9. rujna 1983. u Subotici, visok 190 cm. Košarkom sam se počeo baviti prije desetak godina u najmlađim selekcijama KK »Spartak« pod vodstvom Tomislava Radanova, da bih, promijenivši sve uzrasne kategorije, stigao do prvog tima i prvoligaških terena.

► **Imajući u vidu tvoju visinu, otkud je izbor pao na košarku. S tvojim fizičkim predispozicijama mogao si birati bilo koji sport?**

Znatan je utjecaj mog oca Miroslava koji se također bavio košarkom, ali s druge strane majka Marija je igrala odbojku. Na ozbiljnije treniranje utjecao je i nagovor drugara iz okolice, pa su sportski geni i muška strana presudili.

► **Nastup za kadetsku selekciju Jugoslavije prvi je značajniji domet u karijeri.**

Svakako. Bilo je to 1996., nakon čega sam prošao reprezentativnu selekciju najbolje juniorske vrste, postavši i član šireg sastava mlade reprezentacije.

► **Koje bi, sada već afirmirane prvoligaške igrače, izdvojio iz reprezentacije?**

Teško je izdvajati pojedince iz cjeline, sve su to mladi talentirani igrači. Recimo,

Bakića i Aleksića iz »Budućnosti«, Gajića iz »Crvene zvezde«...

► **Debi na prvoligaškoj sceni?**

Bilo je to 1999. protiv Partizana, ali ne bih se mogao pohvaliti nekom značajnijom igrom u svom prvom nastupu.

► **Imao si dosta pehova s ozljedama koje su te sputale da pokažeš sve svoje vrijednosti na terenu, te znatno utjecale na tvoju minutažu u igri?**

Nažalost, bio sam ozlijeđen gotovo pola sezone, propuštao utakmice zbog ozljede leđa, ali sada je to stvar prošlosti. Osjećam da sam mnogo jači, ulazim u pravu formu, u zavisnosti od utakmice igram u prosjeku 15-20 minuta.

► **Svaki mladi sportaš mora imati uzore u dokazanim majstorima sporta kojim se bavi. Koji su košarkaši prvi na tvojim listama?**

Aleksandar Đorđević i Damir Mulaomerović naših prostora, dok bih izdvojio Bibbija i Williamsa iz NBA. Od momčadi izdvojio bih, naravno, Sacramento Kingse.

► **»Cibonin« interes za tebe, svakako predstavlja veliki poticaj za igračku budućnost.**

Nakon nekoliko telefonskih razgovora prošle godine sam bio u Zagrebu na pregovorima, gdje je potvrđena njihova želja da prijedem u klub s Tuškanca, ali kako sam igrač »Spartaka« pod ugovorom, za sada ostaje sve na interesu. Godi mi sve to u svezi »Cibone«, ipak je to veliki klub bogate tradicije.

► **Košarkaška budućnost realno je pred tobom, ali uporedo s njom guraš i vlastito obrazovanje.**

Upisao sam izvanredno sportski menadžment u Beogradu, govorim engleski jezik, slabije njemački. I pored obveza profesionalnog bavljenja košarkom ne bih želio zapostaviti daljnje obrazovanje.

NIKOLA PERUSIĆ

Mihajlo Bogešić

► **Za kraj, kako vidiš vlastito proljeće u redovima »Spartaka«?**

Volio bih igrati što više. Siguran sam da ćemo se plasirati u play off, te pružiti još mnogo radosti našim navijačima u dvorani kraj Dudove šume.

Razgovor vodio: Dražen Prčić

Elektronski pikado Pikado savez Vojvodine - Bugarska 4:1

Prošle subote, 15. veljače, u Subotici je odigran međunarodni prijateljski susret pikado reprezentacija Pikado saveza Vojvodine i Bugarske. Ovaj pomalo nesvakidašnji sportski događaj privukao je solidan broj posjetitelja u amfiteatru Otvorenog sveučilišta, koji su uživali u bravurama najboljih igrača ove društvene igre koja je primitkom u olimpijsku obitelj (u Ateni 2004. pikado je demonstrativni sport) postala i službeno sportom. Mnogo važnije od rezultata (domaćini su nadmoćno pobijedili s 4:1), ostaje ugodna spoznaja o druženju s bugarskom momčadi tijekom cijelog vikenda, te ugovoreni revanš za dvije sedmice u Sofiji.

D. P.

Janica Kostelić, dvostruka svjetska prvakinja u skijaškoj kombinaciji i slalomu, ekskluzivno za »Hrvatsku riječ«

Volim voziti sve discipline

Ovaj razgovor s *Janicom Kostelić* vođen je neposredno prije njenog osvajanja zlatne medalje i titule svjetske prvakinje u kombinaciji (spust i dvije slalomske utrke). Nismo ga objavili prije, ne želeći »lošu sreću« najboljoj hrvatskoj skijašici svih vremena.

► **Pred Vama je Svjetsko prvenstvo u St. Moritzu, kako se motivirate za najviše domete?**

Kao i na svakom natjecanju. Želim biti što bolja i pobijediti ako je moguće.

► **Koju biste disciplinu izdvojili?**

Pa, svaka mi je draga na svoj način. Za sada sam najbolja u slalomu, ali su mi i druge svojevrstan izazov. Željela bih biti što bolja u njima.

► **Kratak komentar proteklog dijela natjecateljske sezone?**

Odlično! Mali kristalni globus u slalomu sam već praktički osvojila, a i veliki globus je blizu (Janica je vodeća u generalnom plasmanu Svjetskog kupa, op.a). No, želim se koncentrirati da sve do kraja što bolje odvozim, kako bi »on« i stvarno bio moj. Jako je naporna sezona, vozim sve discipline, ali uživat ću ako budem ukupna pobjednica Svjetskog kupa.

► **Postoji li utrka koju biste izdvojili, za kojom možda žalite?**

Teško mi je izdvajati utrke. Svaka ima svoju draž. Možda one olimpijske. Ma, sve su mi drage koje su dobro završile. Mislim na one koje sam pobijedila.

► **Mnogi naši čitatelji ne znaju na kojim skijama vozite i kakve su one?**

Već duže vremena vozim *salomon* skije i meni su, jednostavno, super!

► **U posljednje vrijeme sve češće su na programu noćna natjecanja pod svjetlima reflektora, za razliku od klasičnih dnevnih utrka. Koj Vam više pašu?**

Dnevna su mi nekako draža. Bolje se osjećam kad je bolja vidljivost na stazi. Napose u brzim disciplinama.

► **Kako se relaksirate pred utrke?**

Spavanje, slušanje glazbe, pjevušenje, zafkancija. Volim čitati svašta, pogledati neki akcijski film ili dobar triler.

► **Što biste poručili našim čitateljima?**

Pozdravljam sve čitatelje *Hrvatske riječi* i moje sunarodnjake. Puno pozdrava!

Dražen Prčić

U ponedjeljak, 10. veljače, Janica Kostelić je postala svjetska prvakinja u kombinaciji, osvojivši 12. mjesto u spustu, te 1. mjesto u dvije utrke slaloma, trijumfirajući s ukupnim vremenom 2:41,63.

U subotu, 15. veljače, Janica je nadmoćno pobijedila u slalomske utrce s nedostižnim vremenom 1:39,55. S dvije zlatne medalje postala je najuspješnija natjecateljica na netom završenom Svjetskom prvenstvu u St. Moritzu.

Ivica Kostelić prvak svijeta u slalomu

ST. MORITZ - U nedjelju, 16. veljače, posljednjeg dana Svjetskog prvenstva u skijanju, *Ivica Kostelić* se okitio krunom svjetskog prvaka u najatraktivnijoj tehničkoj disciplini, slalomu. Trijumfirajući s pobjedničkim vremenom 1:40,66, uspio se pridružiti svojoj sestri Janici i »upariti« obiteljsko zlato. Ivica i Janica postali su tako jedini brat i sestra u povijesti svjetskih prvenstava kojima je pošlo za rukom popeti se na najviše postolje, svrstavši, sa svoje tri zlatne medalje, Hrvatsku na visoko drugo mjesto ukupnog poretka zemalja sudionica.

PETAK 21.2.	SUBOTA 22.2.	NEDJELJA 23.2.	PONEDJELJAK 24.2.	UTORAK 25.2.
HRT 1	HRT 1	HRT 1	HRT 1	HRT 1
07:00 Vijesti 07:05 Dobro jutro, Hrvatska 09:30 Dječak upoznaje svijet, serija 10:00 Vijesti 10:05 Jezični petak 11:05 Zvučnjak 11:30 Tom i Jerry 11:40 Pink Panther 12:00 Vijesti 12:30 Snaga želje, serija 13:25 Glazbena TV 14:10 Zvezdane staze 15:00 Rječju i glasom 15:45 Hallo aus Berlin 16:00 Vijesti 16:05 Zvučnjak 16:30 Tom i Jerry 16:40 Pink Panther 17:00 Među nama 17:30 Hrvatska danas 17:45 Jezikomjer 17:50 Hugo, TV igra 18:15 Duhovni izazovi 18:30 Novi način 19:00 HTV prikazuje 19:15 Tom i Jerry 19:30 Dnevnik 20:05 TV Bingo Show 20:55 Željka Ogresta i gosti 21:55 Pola ure kulture 22:25 Burzovno izvješće 22:30 Meridijan 16 23:00 Zakon i red, serija 23:45 Veličanstveni Samson, film 01:00 Slobodni pad, film 02:40 24, serija 03:50 Muškarci, žene i psi, serija 04:15 Remek-djela svjetskih muzeja 04:30 Zakon i red, serija 07:05 Glazbena TV	08.00 - Vijesti 08.05 - Utrka, dok. film 09.00 - Campi-Campi, crtani 09.25 - Crni gusar, crtani 10.00 - Vijesti 10.05 - Parlaonica 11.05 - Neukroćena Amazona 11.30 - Opstanak 12.00 - Vijesti 12.20 - Biblija 12.35 - Prizma 13.30 - Korijeni 14.00 - Fenomeni 14.30 - Ekumena 15.30 - Vijesti 15.40 - Vjetar u leđa, serija 16.30 - Zlatne djevojke 17.00 - Kruške i jabuke 17.30 - Crtani film 17.50 - Turbo Limach Show 19.30 - Dnevnik 20.05 - Magija, američki film 21.55 - Glamour Cafe 23.00 - Vijesti 23.15 - Grof Monte Cristo, mini-serija 02.35 - Magija, američki film 04.15 - Oliver Twist, serija 05.10 - Zlatne djevojke 05.35 - Neukroćena Amazona 06.00 - Alkohol, dok. serija 06.50 - Hit HTV-a	08.00 - Vijesti 08.05 - Balerina, crtani 08.20 - Graditelj Bob, crtani 08.30 - Baltazar, crtani 08.35 - Leteći medvjedići 09.00 - Dizalica 10.00 - Čarobnjakov učenik, film za djecu 11.30 - Cocco Bill, crtani 11.45 - Zvonko, crtani 12.00 - Vijesti 12.25 - Plodovi zemlje 13.15 - Mir i dobro 13.45 - TV izložba 14.00 - Nedjeljom u 2 15.00 - Vijesti 15.10 - Oprah Show 16.00 - Indija: Mussoorie 16.45 - Kruške i jabuke 17.25 - Živi zid, zabavna emisija 19.15 - LOTO 6/45 19.30 - Dnevnik 20.05 - Tko želi biti milijunaš? 21.10 - Dramski program 22.15 - Odlazak iz gradića Normal, film 00.05 - Vijesti 00.10 - March u vjetrovitom gradu, film 01.50 - Ksena - princeza ratnica, serija 02.35 - Odlazak iz gradića Normal, film 04.20 - Oprah Show 05.05 - Carstvo divljine 	07.00 - Vijesti 07.05 - Dobro jutro, Hrvatska 09.30 - Dječak upoznaje svijet, serija 10.00 - Vijesti 10.55 - Učilica 11.05 - Športret 11.15 - Munčiči, crtani 11.20 - Symfollies, crtani 11.40 - Mogu ja! 12.00 - Vijesti 12.30 - Snaga želje, serija 13.25 - Glazbena TV 14.10 - Zvezdane staze 15.50 - Učilica 16.00 - Vijesti 16.05 - Športret 16.15 - Munčiči, crtani 16.20 - Symfollies, crtani 16.40 - Mogu ja! 17.00 - Zagreb: Obje strane 17.30 - Hrvatska danas 17.45 - Jezikomjer 17.50 - Hugo, TV igra 18.20 - Iz jezične riznice 18.50 - Alpe-Dunav-Jadran 19.30 - Dnevnik 20.05 - Škrinja: Paviljon 20.45 - Latinica: Kako sam se počeo drogirati? 22.30 - Meridijan 16 23.00 - Znanstveno sučeljavanje 00.05 - Glavni grad, serija 00.50 - Frasier, serija 01.15 - Voli glazbu, voli ples, film 02.45 - Srčani Jack, serija 03.35 - Elvira Madigan, film 05.20 - Stažist, serija 05.45 - Glazbena TV	07.00 - Vijesti 07.05 - Dobro jutro, Hrvatska 09.30 - Dječak upoznaje svijet, serija 10.00 - Vijesti 10.20 - Močvarna staništa 10.30 - Moje tijelo 10.55 - Učilica 11.05 - Mali veliki svijet 11.40 - Yoho Ahoy, crtani 12.00 - Vijesti 12.30 - Snaga želje, serija 13.25 - Glazbena TV 14.10 - Zvezdane staze 15.00 - Močvarna staništa 15.25 - Moje tijelo 15.50 - Učilica 16.00 - Vijesti 16.05 - Mali veliki svijet 16.35 - Šašavci, crtani 16.40 - Yoho Ahoy, crtani 17.00 - Zagreb: Obje strane 17.30 - Hrvatska danas 17.45 - Jezikomjer 17.50 - Hugo, TV igra 18.20 - Govorimo o zdravlju 18.50 - Gradski ritam 19.30 - Dnevnik 20.05 - Globalno sijelo 20.35 - Paralelni svijet 21.05 - Forum, politički magazin 22.30 - Meridijan 16 23.00 - 2. međunarodno pijanističko natjecanje 23.50 - Pravda za sve, serija 00.35 - Prijatelji, serija 01.00 - Pod kaznom do smrti, serija 01.25 - Treće oko, američki film 02.50 - Opet iznova, serija 03.35 - Doc, američki film 05.10 - Glazbena TV
HRT 2	HRT 2	HRT 2	HRT 2	HRT 2
11:35 Ususret Porinu (2/4) 12:15 Čigrom oko svijeta 12:45 Trenutak spoznaje 13:15 Pozivnica, emisija iz kulture 13:40 Brisani prostor 14:35 Tri zlatne vlasi, film 16:50 Vijesti za gluhe 16:55 TV kalendar 17:10 Snaga želje, serija 18:00 Panorama 18:35 Treći kamenčić od Sunca 19:00 Upitnik, kviz 19:30 Carstvo divljine 19:53 Muha, crtani film 20:05 24, serija 20:50 Vijesti 21:05 Muškarci, žene i psi 21:35 Predstavljamo Dorothy Dandridge, film 23:25 Zvezdane staze	09.20 - Novi način 10.20 - Pola ure kulture 10.50 - K(v)adar, emisija o filmu 11.20 - Među nama 11.50 - Rat za gumb, film 13.25 - Kućni ljubimci 14.10 - Iz antologije Dramskog programa HTV-a 15.45 - Campi-Campi, crtani 16.10 - Felicity, serija 17.00 - Briljanteen 17.55 - Melrose Place, serija 18.40 - Hit HTV-a 19.30 - Carstvo divljine 20.05 - Crno-bijelo u boji 20.50 - Vijesti 20.55 - Alkohol, dok. serija 21.45 - Oliver Twist, serija 22.40 - Triler: Maxim Vengerov - portret 23.40 - Pregled programa za nedjelju	10.00 - Biblija 10.15 - Putovanja u sveta mjesta 10.45 - Portret mjesta i Crkve 11.00 - Pula: Misa, prijenos 12.05 - Crno-bijelo u boji 12.50 - Pleme, serija 13.40 - Obiteljski vrtuljak 14.10 - Opera Box 16.40 - Mladi inspektor Rex 18.15 - Ksena - princeza ratnica, serija 19.00 - Hodati sa zvijerima, znanstvena serija 19.30 - Carstvo divljine 19.53 - Muha, crtani 20.05 - Rodaci 21.00 - Ususret Porinu (3/4) 21.40 - Po ure torture 22.10 - Ruby Wax - predah za reklame 22.40 - Pregled programa	08.50 - Prizma 09.40 - Mir i dobro 10.10 - Plodovi zemlje 11.00 - Željka Ogresta i gosti 11.55 - Živi zid 13.45 - Obiteljski vrtuljak 14.15 - Korijeni 14.50 - Sjaj u travi, film 17.10 - Snaga želje, serija 18.00 - Panorama 18.35 - Stažist, serija 19.00 - Upitnik, kviz 19.30 - Carstvo divljine 19.53 - Muha, crtani 20.05 - Glavni grad, serija 20.50 - Vijesti 21.00 - Frasier, serija 21.25 - Srčani Jack, serija 22.15 - Elvira Madigan, film 23.45 - Dražesni pupoljci svibanjski 00.35 - Zvezdane staze 01.25 - Pregled programa za utorak	09.55 - Po ure torture 10.25 - Iz jezične riznice 10.55 - Škrinja: Paviljon 12.25 - Alpe-Dunav-Jadran 12.55 - Latinica 14.30 - Solomonski izbor 16.50 - Vijesti za gluhe 17.10 - Snaga želje, serija 18.00 - Panorama 18.35 - Pod kaznom do smrti, serija 19.00 - Upitnik, kviz 19.30 - Carstvo divljine 20.05 - Opet iznova, serija 20.50 - Vijesti 21.00 - Prijatelji, serija 21.30 - Pravda za sve, serija 22.15 - Doc, američki film 00.40 - Zvezdane staze 01.30 - Pregled programa za srijedu

SRIJEDA 26.2.	ČETVRTAK 27.2.	HRT3	HRT3	HRT3
HRT1	HRT1	Petak, 21.2.	22.20 - Sport danas	Srijeda, 26.2.
07.00 - Vijesti 07.05 - Dobro jutro, Hrvatska 09.30 - Dječak upoznaje svijet, serija 10.00 - Vijesti 10.05 - Taktina 10.55 - Učilica 11.05 - Kokice 11.30 - Baltazar, crtani 11.35 - Graditelj Bob, crtani 12.00 - Vijesti 12.30 - Snaga želje, serija 13.25 - Glazbena TV 14.30 - Zvezdane staze 15.20 - Taktina 15.50 - Učilica 16.00 - Vijesti 16.05 - Kokice 16.35 - Graditelj Bob, crtani 17.00 - Osijek: Obje strane 17.30 - Hrvatska danas 17.45 - Jezikomjer 17.50 - Hugo, TV igra 18.15 - Boje turizma 18.45 - SOS, dok. emisija 19.15 - LOTO 7/39 19.30 - Dnevnik 20.05 - Znakovi vremena, kontakt-emisija 21.00 - Savršeni svijet, emisija o filmu 21.30 - Poslovni klub 22.00 - Rijeka: More 22.30 - Meridijan 16 23.00 - Kult, emisija o kulturi 23.55 - Hitna služba, serija 01.05 - U pedesetima muškarci drugačije ljube, film 02.35 - Nikita, serija 03.20 - Crni baruni, češki film	07.00 - Vijesti 07.05 - Dobro jutro, Hrvatska 09.30 - Dječak upoznaje svijet, serija 10.00 - Vijesti 10.05 - Vikinski putovi 10.35 - Kursor 10.45 - Kolomanov put 10.55 - Učilica 11.05 - Športerica 11.20 - Ptice, crtani 11.25 - Cocco Bill, crtani 12.00 - Vijesti 12.30 - Snaga želje, serija 13.25 - Glazbena TV 14.10 - Zvezdane staze 15.00 - Vikinski putovi 15.30 - Kursor 15.40 - Kolomanov put 15.50 - Učilica 16.00 - Vijesti 16.05 - Športerica 16.25 - Cocco Bill, crtani 17.00 - Split: Obje strane 17.30 - Hrvatska danas 17.45 - Jezikomjer 17.50 - Hugo, TV igra 18.20 - Čigrom oko svijeta 18.50 - Heureka, obrazovna emisija 19.30 - Dnevnik 20.05 - Tko želi biti milijunaš? 21.10 - Brisani prostor, politički magazin 22.00 - Pozivnica, emisija o kulturi 22.30 - Meridijan 16 23.00 - Transfer 23.45 - Ekipa za očevid, serija 00.55 - Umorstvo Stephena Lawrencea, film	18.40 Utrka, dok. film	22.35 - Nedjeljom u 2	09.30 - Sabor, prijenos
		19.30 Dubine: Ponori	23.35 - Pregled programa	17.40 - Nogomet: Juventus - Manchester
		20.00 Slobodni pad, film	Ponedjeljak, 24.2.	19.30 - Dubine
		21.40 K(v)adar	13.15 - Talijanska liga	19.30 - Dubine
		22.10 Sport danas	15.05 - Hrvatska liga	20.15 - Nogometna liga prvaka
		22.20 Pravo vrijeme	16.55 - Voli glazbu, voli ples, film	20.35 - Nogomet: Inter - Barcelona
		23.50 Pregled programa	18.25 - Potraga za blagom	22.50 - Sport danas
		Subota, 22.2.	18.55 - Auto-magazin	23.00 - Slobodna zona
		14.50 - Hit-depo	19.30 - Dubine: Troglobionti	23.40 - Nogometna Liga prvaka - sažeci
		16.20 - Košarka: Split - Cibona	20.10 - Petica	00.20 - Pregled programa za četvrtak
		18.00 - Rukomet: Lokomotiva - Luc	21.20 - Sport danas	Četvrtak, 27.2.
		19.30 - Vaterpolo: Mladost - Jug	21.25 - Gangster, film	09.30 - Sabor, prijenos
		22.30 - Sport danas	23.30 - Pregled programa	16.20 - Nogomet: Inter - Barcelona
		22.45 - Jazz koncert	Utorak, 25.2.	18.10 - Nogometna Liga prvaka - sažeci
		23.45 - Pregled programa	18.30 - Petica	19.30 - Dubine: Put pod more
		Nedjelja, 23.2.	19.40 - Magazin Lige prvaka	20.10 - Umorstvo Stephena Lawrencea, film
		09.40 - Snaga želje, serija	20.35 - Nogomet: Juventus - Manchester	22.05 - Hit-depo
		13.50 - Nogomet: Magazin Lige prvaka	22.40 - Sport danas	
		14.45 - Hrvatska liga, emisija	23.50 - Nogometna Liga prvaka - sažeci	
		15.45 - Nogomet: Hajduk - Slaven Belupo		
		17.50 - Rukomet: Podravka - Osito Valencia		
		19.25 - Sportski program		
		20.25 - Talijanska liga		
HRT2	HRT2			
09.50 - Ekumena 10.50 - Globalno sijelo 11.20 - Govorimo o zdravlju 11.50 - Gradski ritam 12.20 - Paralelni svijet 12.50 - Forum 14.10 - Siročad, film 16.50 - Vijesti za gluhe 16.55 - TV kalendar 17.10 - Snaga želje, serija 18.00 - Panorama 19.00 - Upitnik, kviz 19.30 - Carstvo divljine 19.53 - Muha, crtani 20.05 - Hitna služba, serija 20.50 - Vijesti 21.05 - Nikita, serija 21.50 - Crni baruni, češki film 23.25 - Dražesni pupoljci svibanjski 00.15 - Zvezdane staze	10.20 - Kult, emisija o kulturi 11.15 - Boje turizma 12.15 - Fenomeni 12.45 - Poslovni klub 13.15 - Znakovi vremena 14.05 - Rijeka: More 14.35 - Slon u bolnici, njemački film 16.00 - Dražesni pupoljci svibanjski 17.10 - Snaga želje, serija 18.00 - Panorama 19.00 - Upitnik, kviz 19.30 - Carstvo divljine 20.05 - Američka obitelj, serija 21.05 - Ekipa za očevid 21.50 - Nikad nemoj odustati, film 23.25 - Dražesni pupoljci svibanjski	SUBOTICA-TRANS obavještava cijenjene putnike	na međunarodnoj autobusnoj liniji: Subotica-Zagreb,	
		da od 19.1.2003. važe nove, niže cijene prijevoza	sa nizom pogodnosti:	
		▲ djeca do 6 godina voze se besplatno,		
		▲ djeca od 6 do 12 godina imaju popust 50%		
		(cijena povratne karte iznosi 1420,00 din),		
		▲ studenti uz prikaz indeksa uživaju popust od 30%		
		(povratna karta je 1988,00 din, a u jednom pravcu 1106,00 din),		
		▲ osobe starije od 60 godina imaju popust od 30%		
		POPUSTI VAŽE ISKLJUČIVO ZA DIREKTNU LINIJU OD SUBOTICE DO		
		ZAGREBA U OBA PRAVCA I VAŽE 30 DANA.		
				Vaš SUBOTICA TRANS

PETAK, 21. 2.

07:00 Program za djecu, **RTS 2**
 09:30 Školski program, **NS 1**
 10:05 Crtana serija, **NS 1**
 10:30 Kalefonija, **NS 1**
 11:05 Zoopis, **K3**
 09:40 Kamo ide Vojvodina, **Yu info**
 10:00 Film, **Yu info**
 11:03 Obrazovni program, **NS 1**
 15:05 Mjesto zločina, serija, **RTS 1**
 17:30 U potrazi za poslom, serija, **NS 2**
 18:00 Novosadske razglednice, **NS 1**
 18:45 Gastronomski dnevnik, **K3**
 19:00 Mr. Been, **K3**
 20:00 U potrazi za poslom, serija, **NS 2**
 20:00 International weekly, **B 92**
 20:30 Film, **BK**
 21:00 Dijete posvećenosti, serija, **RTS 2**
 21:15 Sretni ljudi, serija, **K3**
 22:30 SOS - za život divljine, **NS 2**
 22:00 Poljubac smrti, film, **Yu info**
 22:00 Slobodni strijelci, serija, **B 92**
 22:30 Portret Doriana Graya, film, **RTS 2**
 23:15 Politički poligon, **RTS 1**
 23:01 Oliverov Twist, serija, **B 92**
 23:15 Nepredvidiva Suzan, serija, **PINK**
 00:30 Podijeljena porodica, film, **BK**
 00:30 Pod opsadom, film, **PINK**
 02:30 Prsten, 2. dio, film, **PINK**

SUBOTA, 22. 2.

08:00 Zvrk, **NS 1**
 08:30 Program za djecu, **NS 1**
 09:00 Životinjsko carstvo, **PINK**
 09:30 Obrazovni program, **RTS 2**
 10:10 Film, **PINK**
 10:15 Gastronomski dnevnik, **K3**
 12:00 SOS - za život divljine, **NS 2**
 13:00 Program za djecu, **NS 2**
 13:00 Nogomet, Premijer liga, **K3**
 14:15 Brazde, **NS 1**
 14:30 NBA liga, **B 92**
 14:30 Nogometne priče, crt. serija, **NS 2**
 16:10 Film, **B 92**
 17:00 Košarka, **PINK**
 18:00 Vojvodina, ljudi i događaji, **NS 1**
 18:00 Jedna obična priča, film, **NS 2**
 18:10 Svijet lova i ribolova, **RTS 1**
 18:15 Dosonov svijet, serija, **B 92**
 19:00 Sportski miks, **K3**
 20:00 Konkvistadori, serija **RTS 2**
 20:10 Film, **Yu info**
 20:30 Talijanski nogomet, **BK**
 20:35 Magnolija, film **RTS 1**
 21:00 Hoćeš-nećeš, **K3**
 23:15 Krug 2, japanski film **RTS 2**
 23:30 Nogomet, **K3**
 00:30 Konji ponovo jure, **BK**
 00:30 Film, **PINK**
 02:00 Film, **PINK**

NEDJELJA, 23. 2.

08:00 Kaleidoskop, **NS 1**
 09:05 Obrazovni program, **RTS 2**
 09:30 Crtana serija, **NS 1**

09:00 Gnomi, crtana serija, **BK**
 09:30 Opstanak, **BK**
 10:00 Patkica Žutkica, predstava, **NS 1**
 11:30 Hoćeš-nećeš, **K3**
 13:05 Znanje-imanje, **NS 1**
 14:00 3K Dur, repriza, **K3**
 14:30 Crtana serija, **NS 2**
 15:00 Svirac svira, srce dira, **NS 2**
 14:35 Nedjeljno popodne, **RTS 1**
 15:00 Film, **K3**
 16:30 ZOO plus, **NS 2**
 17:20 Što je ostalo, film, **RTS 1**
 17:30 Košarka: Hemofarm-Lovćen, **RTS 2**
 18:00 Jedna obična priča, film, **NS 2**
 18:15 Dosonov svijet, serija, **B 92**
 20:00 Film, **B 92**
 20:00 Vrele gume, **NS 2**
 21:00 Generalna proba, **K3**
 22:15 Film, **PINK**
 22:15 Traka, film, **NS 2**
 22:25 Film, **Yu info**
 22:30 Španjolski nogomet, **BK**
 23:00 Sportska dok.emisija, **B 92**
 23:30 Hotel Splendid, film, **RTS 2**
 00:30 Film, **PINK**
 02:00 Film, **PINK**

PONEDJELJAK, 24. 2.

08:00 Školski program, **RTS 2**
 09:30 Školski program, **NS 1**
 10:05 Crtana serija, **NS 1**
 10:15 Film, **Yu info**
 12:30 Dječji film, **Yu info**
 13:00 Nash Bridges, serija, **PINK**
 14:03 NBA utakmica, **B 92**
 15:10 Košarka, **Yu info**
 17:30 U potrazi za poslom, serija, **NS 2**
 18:00 Novosadske razglednice, **NS 1**
 19:00 Vrele gume, **NS 2**
 19:00 Mister Been, **K3**
 20:00 Želite li postati milijunaš, **BK**
 20:00 U potrazi za poslom, serija, **NS 2**
 21:00 Film, **BK**
 21:00 Sportska večer, **NS 2**
 22:00 Slobodni strijelci, serija, **B 92**
 22:00 Pikado, **BK**
 22:00 Čari ribolova, **NS 2**
 23:00 Kako je Harry postao drvo, film, **RTS 2**
 23:00 Film, **B 92**
 23:15 Nepredvidiva Suzan, serija, **PINK**
 23:15 Politički poligon, **RTS 1**
 00:15 Film, serija, **PINK**

UTORAK, 25. 2.

09:30 Program za djecu, **RTS 2**
 10:00 Film, **Yu info**
 11:03 Obrazovni program, **NS 1**
 12:30 Kafić uzdravlje, serija, **BK**
 13:00 Nash Bridges, serija, **PINK**
 13:35 Da te pitam, **RTS 1**
 17:00 Program za djecu, **NS 2**
 17:30 U potrazi za poslom, serija, **NS 2**
 18:00 Novosadske razglednice, **NS 1**
 20:00 Serija, **B 92**
 20:00 U potrazi za poslom, serija, **NS 2**

21:00 Svirac svira, srce dira, **NS 2**
 21:15 Film, **PINK**
 22:00 Film, **Yu info**
 22:00 Seinfeld, serija, **B 92**
 23:00 Slobodni strijelci, serija, **B 92**
 23:30 Nepredvidiva Suzan, serija, **PINK**
 00:25 Film, **BK**
 00:30 Film, **PINK**
 02:30 Film, **PINK**

SRIJEDA, 26. 2.

07:00 Program za djecu, **RTS 2**
 10:00 Film, **Yu info**
 10:05 Školski program, **NS 1**
 13:00 Nash Bridges, serija, **PINK**
 13:35 Vrele gume, **RTS 1**
 14:05 Film, **RTS 1**
 17:00 Program za djecu, **NS 2**
 17:30 U potrazi za poslom, serija, **NS 2**
 18:00 Novosadske razglednice, **NS 1**
 20:00 U potrazi za poslom, serija, **NS 2**
 20:35 Film, **RTS 2**
 21:00 Naš tajni život, serija, **B 92**
 21:00 Svirac svira, srce dira, **NS 2**
 23:10 Nepredvidiva Suzan, serija, **PINK**
 22:00 Film, **Yu info**
 23:00 Slobodni strijelci, serija, **B 92**
 00:30 Film, **PINK**

ČETVRTAK, 27. 2.

07:30 Školski program, **RTS 2**
 10:05 Film, **Yu info**
 10:30 Program za djecu, **NS 1**
 12:30 Kafić uzdravlje, serija, **BK**
 13:00 Nash Bridges, serija, **PINK**
 14:05 Film, **RTS 1**
 15:15 Program za djecu, **RTS 2**
 16:25 Obrazovni program, **NS 1**
 17:00 Program za djecu, **NS 2**
 17:30 U potrazi za poslom, serija, **NS 2**
 17:35 Kamo ide Vojvodina, **Yu info**
 18:00 Novosadske razglednice, **NS 1**
 19:00 Mr. Been, **K3**
 20:00 U potrazi za poslom, serija, **NS 2**
 20:30 Želite li postati milijunaš, **BK**
 20:30 Kako Emi kaže, serija, **B 92**
 20:35 Film, **RTS 2**
 21:15 Film, **PINK**
 22:00 Seinfeld, serija, **B 92**
 22:00 Film, **Yu info**
 23:00 Slobodni strijelci, serija, **B 92**
 23:15 Nepredvidiva Suzan, serija, **PINK**
 00:30 Film, **BK**

Pretplatite se!

TUZEMSTVO

☐ 6 mjeseci 800 din.

☐ 1 godina 1500 din.

Dostavite nam kopiju uplatnice i popunite adresu na koju želite da Vam stiže i primat ćete ga svakog tjedna u diskretnom pakiranju!

Hrvatska riječ

Ime i prezime: _____

Zemlja: _____

Mjesto: _____

Ulica i broj: _____

E-mail: _____

Ovu narudžbenicu i uplatnicu pošaljite na adresu uredništva:

NIU Hrvatska riječ, Trg cara Jovana Nenada 15/II, 24.000 Subotica.

Uplatu izvršiti na broj žiro računa 355-1023208-69

HRVATSKA

☐ 1 godina 70 EUR.

Intermediary:

ZABHR2X (Zagrebačka banka a.d.-Zagreb)

Account with institution: EUR 70920-978-8900221

VBUYU 22 (Vojvodanska banka a.d. Novi Sad Yugoslavia)

Beneficiary customer:

540101-320-5 NIU Hrvatska riječ,

Trg cara Jovana Nenada 15/II, 24.000 Subotica.

agria

AGRIA D.O.O. SUBOTICA
PROIZVODNJA SEJAČICA I
REZERVNIH DIJELOVA
SUBOTICA, BARANJSKA 23
Tel./fax: 024 561 533
agria@suonline.net

Izvršno vijeće Autonomne pokrajine Vojvodine.